VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETAS
HUMANITARINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
LIETUVIŲ KALBOS KATEDRA

Gintė Ramanauskaitė

ŠIUOLAIKINIAI LIETUVOS ARKLIŲ VARDAI

Magistro baigiamasis darbas

Taikomosios lietuvių kalbotyros programa, valstybinis kodas: 621Q10005
Lingvistikos studijų kryptis

Vadovas: prof. dr. Alvydas Butkus _____ _____
(parašas) (data)

Apginta: prof. dr. Ineta Dabašinskienė _____ _____
(parašas) (data)

Kaunas, 2014

TURINYS

Šiuolaikiniai Lietuvos arklių vardai 3
Modern Names of Lithuanian Horses 4
1. Įvadas 5
2. Vardų įvairovė ir jų parinkimo svarba 8
3. Arkliai Lietuvoje: seniau ir dabar 9
3.1. Vardo ir arklio spalvos sąsaja senovėje 10
3.2. Spalvos prioriteto nykimas, suteikiant šiuolaikinius vardus 11
3.3. Arklių augintojų leksika 13
4. Klausimynas informantams 14
5. Šiuolaikiniai arklių vardai 16
5.1. Žemaitukų kilmės knygos analizė 16
5.1.1. Semasiologinė klasifikacija 17
5.1.2. Vardai, susiję su arklio kilme 19
5.2. Ristūnų kilmės knygos analizė 22
5.2.1. Semasiologinė klasifikacija 22
5.2.2. Vardai, susiję su arklio kilme 25
5.3. Žirgynuose surinktų vardų klasifikacija 27
5.3.1. Klasifikacija pagal pateikėjų pasakytą motyvaciją 27
5.3.2. Semasiologinė klasifikacija 34
5.3.3. Vardai, susiję su arklio kilme 38
5.4. Arklių pravardės 42
6. Arklių vardų suteikimo taisyklės 45
6.1. Taisyklės Lietuvoje 45
6.1.1. Pirmosios vardo raidės taisyklė 49
6.1.2. Nelietuviška rašyba 52
6.2. Taisyklės užsienyje 53
6.3. Pasiūlymai dėl vardų suteikimo taisyklių 55
7. Išvados 58
8. Šaltiniai ir literatūra 60
9. Priedai 62

Šiuolaikiniai Lietuvos arklių vardai

Santrauka

Darbe tirta 1000 šiuolaikinių Lietuvos arklių vardų (600 surinkta pas arklių augintojus, 400 išrašyta iš arklių kilmės knygų). Darbo tikslas – ištirti šiuolaikinių Lietuvos arklių vardų suteikimo motyvus ir parinkimo taisykles.

Tikslui pasiekti kelti tokie uždaviniai: 1) suklasifikuoti arklių vardus pagal informantų pateiktą suteikimo motyvaciją; 2) išsiaiškinti, kokiomis taisyklėmis vadovaujasi augintojai, suteikdami vardus; 3) onomasiologiškai nemotyvuotus vardus išskirstyti į grupes pagal semantines reikšmes; 4) išanalizuoti vardus arklio kilmės atžvilgiu; 5) pateikti pasiūlymus dėl vardų suteikimo taisyklių. Taikytas kiekybinis metodas (rinkta medžiaga – arklių vardai be jokių komentarų) ir kokybinis metodas (išsamūs informantų atsakymai rinkti anketavimo, interviu metodais). Vardai analizuoti semantiniais aspektais, taikytas aprašomasis metodas.

2014 metais surinkta ir užrašyta 600 arklių vardų, kurie pagal suteikimo motyvaciją suklasifikuoti į trylika grupių. 197 arklių vardai išrašyti iš žemaitukų, 203 arklių vardai iš ristūnų veislės arklių kilmės knygų. Pagal semantines reikšmes žemaitukų ir žirgynuose surinkti vardai suklasifikuoti į aštuoniolika, o ristūnų – į spetyniolika grupių. Išsiaiškinta, kad tarp onomasiologiškai motyvuotų vardų, dažniausi su *magine kalbos funkcija* susiję vardai (sudaro 20% vardų). Dažniausia semasiologinė motyvacija – *asmenvardžiai* (10% vardų).

Pastebėjus daug nelietuviškų vardų, kelta hipotezė, kad taip yra ne dėl gimtosios kalbos žodžių trūkumo, bet dėl menkstančio lietuvių kalbos prestižo, mažų augintojų pastangų renkant vardą. Ši hipotezė pasitvirtino: daugeliu atveju nelietuviškus vardus arkliams savininkai suteikė manydami, kad kitos kalbos vardas labiau tinka jų augintiniui, jog lietuviški vardai prasčiau skamba, menkina arklio kilmę. Augintojai teigė, kad arklius, pavadintus lietuviškais vardais, sunkiau parduoti užsieniečiams.

Pagrindinė iššūkiu tapusio vardų rinkimo priežastis – vardus suteikiant taikoma pirmosios tėvo arba motinos vardo raidės taisyklė. 74% atvejų laikomasi pirmosios motinos, o 15% atvejų – pirmosios tėvo vardo raidės taisyklės. Darbe siūloma vardo raidės taisyklės atsisakyti. Išnagrinėtos ir kitos arklių vardų suteikimo taisyklės, pateikti pasiūlymai, kuriais būtų galima vadovautis suteikiant vardus.

Šiuolaikinių arklių vardų daryba skurdesnė, nei senesniųjų. Nyksta specifiniai arklių vardai pagal spalvas. Magistro darbas atspindi pramogai ir sportui skirtų arklių vardų suteikimo tendencijas, kurios labai skiriasi nuo bakalauro darbe analizuotų senesniųjų vardų.

Modern Names of Lithuanian Horses

Summary

1000 modern names of Lithuanian horses were investigated in the thesis paper (600 names were collected at horse breeders, 400 were taken from the books of horse origin registration). The thesis aims at investigating the ground of giving names for horses and the rules of choosing names.

The paper objectives: 1) to classify horse names according to the reasoning provided by respondents; 2) to find out the rules on the basis of which horse breeders give names; 3) to classify onomasiologically not grounded names according to semantic meanings; 4) to analyse horse names with reference to their origin; 5) to provide recommendations for name giving rules. Quantitative method was applied (collecting horses names without any comments) and qualitative method (comprehensive replies from respondents gathered via questionnaires and interviews). Names were analysed semantically applying a descriptive method.

In 2014, 600 horse names were collected. They were classified into 13 groups according to the reasoning of giving names. 197 names were taken from the origin books of žemaitukai breed, 203 horse names were found in the origin books of trotters. According to the semantic meanings, the names gathered in studs were classified into eighteen groups and trotters names into seventeen groups. It was found that among the names reasoned onomasiologically, the most common are the ones connected with the *magic speech function* (20 percent of names). The most common semasiological ground is *personal names* – (10 percent).

A lot of names of non Lithuanian origin were noticed. The hypothesis was formed that it is caused not by the lack of Lithuanian words, but by the decreasing prestige of Lithuanian language and insufficient efforts of breeders. This hypothesis was proved: in many cases the owners give non Lithuanian names for their horses because they find foreign names more prestigious. It is considered that Lithuanian names depreciate horse‘s valuable origin.

The biggest challenge when choosing a name is the rule that it must start with the first letter of the horse father‘s or mother‘s name. 74 percent of cases were with the first letter of mother‘s name and 15 percent of cases with the first father‘s name letter. The paper author recommends to reject the first letter rule. Other rules applied when choosing names for horses were examined as well providing suggestions for naming horses.

Formation of modern horse names is more miserable than earlier. Specific color-based names are disappearing. The master thesis reflects the tendencies of naming horses for entertainment and sports which is different from the old names‘ analysis in the author‘s bachelor paper.

1. ĮVADAS

Zoonimai yra nedaug tyrinėta lietuvių onomastikos[1] sritis, gyvūnų įvardijimo sistema labai miglota[2]. Lietuvių kalbos instituto Vardyno skyriaus mokslo darbuotoja Milda Norkaitienė yra rašiusi apie kiaulių[3] ir ožkų[4] vardus. Parašytas magistro darbas apie paukščių vardus[5]. Aprašant vieną ar kitą Lietuvos kraštą, dažnai atskirame skyriuje rašoma ir apie to krašto gyvūnų vardus, tačiau išsamios studijos apie šiuolaikinius arklių vardus kol kas nėra. 2012 metais apgintas šio darbo autorės bakalauro darbas „Arklių vardai“, tačiau didžiojoje darbo dalyje tirti prieš 22-42 metus užrašyti tradiciniai vardai, nepaaiškinantys dabartinių tendencijų.

Zoonimas – [zoo... + gr. *onyma* – vardas] tikrinis gyvūno vardas; bendrinis gyvūno pavadinimas[6]. Darbe analizuoti tik arklių vardai, todėl vietoje platesnio tarptautinio *zoonimo* termino vartojamas pavadinimas *arklio vardas*. Nors informantai augintinius linkę vadinti *žirgais*, darbe pasirinkta sąvoka *arklys*. Arklys – naminis vienanagis darbinis gyvulys; žirgas – gražus, puikus arklys[7]. Taigi, arklio sąvoka platesnė, apimanti ir žirgo sąvoką.

Tema „Šiuolaikiniai Lietuvos arklių vardai“ pasirinkta pastebėjus **problemą**, kylančią suteikiant arkliams vardus. Augintojai arba nežino, kokiomis taisyklėmis reikėtų vadovautis, arba laikosi tokių, kurios dėl suvaržymų vardų rinkimą daro sudėtinga užduotimi. Kai kurie informantai teigė, kad sugalvoti prasmingą lietuvišką vardą arkliui – nebeįmanoma, todėl dažnai suteikiami bereikšmiai, prastai skambantys, ar net ilgi angliški vardai. Iškelta **hipotezė**, kad taip yra ne dėl gimtosios kalbos žodžių trūkumo, bet ir dėl menkstančio lietuvių kalbos prestižo, mažų augintojų pastangų. Ši hipotezė pasitvirtino: daugeliu atveju nelietuviškus vardus arkliams savininkai suteikė manydami, kad kitos kalbos vardas labiau tinka jų augintiniui, kad lietuviški vardai prasčiau skamba, teigė, kad arklius su lietuviškais vardais sunkiau parduoti. Angliški vardai renkami ne dėl to, kad sunku sugalvoti lietuvišką vardą.

---

[1] Onomastika [gr. *onomastikos* – vardinis]: 1. kalbotyros šaka, tirianti tikrinius vardus; 2. Kurios nors kalbos tikr. Daiktavardžiai. TŽŽ 2001: Tarptautinių žodžių žodynas, ats. Red. A. Kinderys, Vilnius: Alma litera.
[2] Norkaitienė M. 2004: *Istoriniai tekstai ir vietos kultūra*. Šiauliai, Ryga: Lucilijus, p. 34.
[3] Norkaitienė M. 2003: Lietuvių zoonimai. Kiaulių (sus domesticus) vardai. *Leksikografijos ir leksikologijos problemos*. Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla, 195–212.
[4] Norkaitienė M. 2004: Lietuvių zoonimai. Ožkų (capra hircus) vardai. *Istoriniai tekstai ir vietos kultūra.* Šiauliai, Ryga: Lucilijus, 34–40.
[5] Kraujelytė J. 200: *Lietuviški paukščių vardai.* Magistro darbas. Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas.
[6] TŽŽ 2001: Tarptautinių žodžių žodynas, ats. red. A. Kinderys, Vilnius: Alma littera.
[7] DLKŽ 2000: *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*, vyr. red. S. Keinys. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.

Diplominio **darbo tikslas** – ištirti šiuolaikinių Lietuvos arklių vardų suteikimo motyvus ir parinkimo taisykles.

Uždaviniai:

1) suklasifikuoti arklių vardus pagal informantų pateiktą suteikimo motyvaciją;
2) išsiaiškinti, kokiomis taisyklėmis vadovaujasi augintojai, suteikdami vardus;
3) onomasiologiškai nemotyvuotus vardus išskirstyti į grupes pagal semantines reikšmes;
4) išanalizuoti vardus arklio kilmės atžvilgiu;
5) pateikti pasiūlymus dėl vardų suteikimo taisyklių.

Siekiant išsiaiškinti dabartinių arklių vardų suteikimo tendencijas, **ištirta 1000 arklių vardų. 203 ristūnų veislės arklių vardai** ir **197 žemaitukų veislės arklių vardai** išrašyti iš šių veislių asociacijų vedamų arklių kilmės knygų. Ristūnai pasirinkti, pastebėjus daug nelietuviškų šios veislės vardų, žemaitukai – kaip lietuviška veislė, kurios vardijimo tradicijos turėtų būti pavyzdys, suteikiant vardus kitų veislių arkliams. Lietuvoje registruotos ir arabų, trakėnų, Baltijos hanoverių, Lietuvos sunkiųjų arklių augintojų asociacijos. Būtų naudinga ištirti jų kilmės knygose esančius vardus, patikrinti, ar realūs pavyzdžiai atspindi asociacijos nuostatus. Tačiau nagrinėjant atskirų veislių kilmės knygas, paaiškėja tik tam tikros augintojų grupės taisyklės, neatspindinčios visoje Lietuvoje egzistuojančios tvarkos. Į kilmės knygas įrašomi tik veisliniai arkliai. Nuspręsta vardus rinkti žirgynuose, nes arkliai juose priklauso įvairiausioms asociacijoms. Ten laikomi ir privačių augintojų, į jokias kilmės knygas neįrašyti arkliai, todėl tai geriau atspindi bendrą situaciją.

600 arklių vardų surinkta aplankius 37 žirgynus ir žirgų augintojus. Tikslingai lankytasi kuo įvairesnėse vietose: ir didžiausiuose šalies valstybiniuose žirgynuose ir mažose, privačiose arklidėse, pas pavienius žirgų augintojus. Šio darbo išvados atskleidžia pramogai skirtų arklių vardų suteikimo tendencijas, kurios labai skiriasi nuo darbinių arklių vardų, analizuotų bakalauro darbe.

Taikytas **kiekybinis metodas** (rinkta medžiaga – arklių vardai be jokių komentarų) ir **kokybinis metodas** (išsamūs informantų atsakymai rinkti anketavimo, interviu metodais, kaupta teorinė medžiaga). Taikytas **aprašomasis metodas**. Pagal reikšmes ir suteikimo motyvus vardai suklasifikuoti, remiantis Alvydo Butkaus knygoje „Lietuvių pravardės“[8] ir Mildos Norkaitienės straipsnyje „Lietuvių zoonimai. Kiaulių (*sus domesticus*) vardai“[9] pateiktomis klasifikacijomis.

[8] Butkus A. 1995: *Lietuvių pravardės*. Kaunas: Aesti.
[9] Norkaitienė M. 2003: Lietuvių zoonimai. Kiaulių (sus domesticus) vardai. *Leksikografijos ir leksikologijos problemos*. Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla, 195–212.

Išnagrinėtos taisyklės, kuriomis dabar vadovaujasi arklių augintojai, suteikdami arkliams vardus. Išsiaiškinta, kad arklių augintojų asociacijose egzistuoja kelios pagrindinės taisyklės, kurių turėtų laikytis nariai, tačiau išimtis daro net ir patys taisyklių kūrėjai.

Antrame ir trečiame skyriuose aiškinama arklio svarba lietuviams, vardų reikšmė kalbai. Ketvirtame skyriuje pateikti klausimai, į kuriuos atsakinėjo informantai. Paaiškinta, kaip surinkta didžioji dalis tiriamosios medžiagos. Žemaitukų, ristūnų kilmės knygose ir žirgynuose surinkti vardai klasifikuoti atskirai**.** Penktame skyriuje pateiktos šių vardų semasiologinės klasifikacijos, vardai išanalizuoti žirgo kilmės atžvilgiu. Klasifikacijose pagal kilmę analizuotas pirmosios vardo raidės taisyklės pasiskirstymas, o šeštame skyriuje – ir kitos Lietuvoje bei užsienyje egzistuojančios taisyklės. Žirgynuose surinkti vardai suklasifikuoti ir pagal informantų nurodytą vardo suteikimo motyvaciją (5.3.1. skyriuje). Šiuo darbu pateikiama vertingų pastabų, kurios svarbios augintojams, parenkantiems vardus arkliams.

2. VARDŲ ĮVAIROVĖ IR JŲ PARINKIMO SVARBA

Mus nuolat supa vardai. Palikę savo namus, kurie pavadinti skaičiais, bet gali turėti ir kitokius vardus[10], einame vardus turinčiomis gatvėmis. Apsiperkame parduotuvėse, kurios turi vardus ir yra perkrautos vardus turinčiomis prekėmis. Jei gyvename šalia jūros ar upės (kuri irgi turi vardą), susiduriame su faktu, kad valtys ir laivai taip pat turi vardus. Darbas arba profesija leidžia susidurti su dar daugiau vardų: profesionalus sodininkas žino neaprėpiamą skaičių augalų vardų; statybininkas naudoja ne tik plytas, bet ir tam tikras plytų rūšis, kurios turi vardus. Tai, kas maskuojama po žodžiu „antraštė“ bibliotekininkui tėra knygos vardas ir šių vardų jis išmoksta begalę. Vardą turi skaitomas puslapis, šriftas, kuriuo užrašytas tekstas, popierius, ant kurio tai parašyta ir rašalo rūšis, kuria rašoma. Visa tai įrodo, koks didelis kasdienėje kalboje vartojamų tikrinių žodžių tankis.

Šiuolaikinių arklių vardų temos aktualumas paaiškėja analizuojant skaičius: 2011 metų sausio 1 d. Lietuvoje buvo registruoti 49 tūkstančiai arklių.[11] Lietuvos žirginio sporto federacijos duomenimis, šalyje žirginiu sportu užsiima apie 10 tūkstančių sportininkų ir mėgėjų. Susidomėjimas šia sporto šaka Lietuvoje kasmet išauga apie 20 procentų. Tai dideli skaičiai, įrodantys, kad arklio vardas skamba ne tik privačiame kieme, bet ir viešoje erdvėje, varžybose. Formuojasi požiūris, kaip turėtų būti vadinami arkliai, ir panašu, kad šis požiūris gerokai skiriasi nuo tradicinio.

2014 metų balandžio 3-5 dienomis Kaune vyko žemės ūkio ir maisto pramonės paroda „AgroBalt“, kurioje buvo pristatyti įvairūs Lietuvos gyvuliai ir galvijai. Į parodą atvežta arklių. Prie kiekvieno arklio gardo buvo pateikta informacija – apie jo veislę, kilmę, užrašytas vardas. Šalia tokių arklių kaip *Trimitas*, *Lankstas*, *Nektaras*, stovėjo ir *Bacardi Boy*, *Segram*, *Belcanto*. *Segram* atvežtas iš Lenkijos, tačiau *Bacardi Boy* išveistas S. Petraičio ūkyje, *Belcanto* – ūkininko V. Urbono išaugintas arklys. Akivaizdu, kad renkant vardus, lietuviškumas nebuvo pats svarbiausias kriterijus. Parodoje demonstruojami tik patys geriausi žirgai, kurie gali tapti pavyzdžiu ne tik arklio išvaizdą ir charakterį vertinantiems selekcininkams, bet ir vardus savo arkliams renkantiems augintojams.

[10] Dunkling L. 1993: The guines book of names (6th edition). The Bath Press, p. 11
[11] http://www.lrytas.lt/-13328595631330705712-pertvarkyti-valstybiniai-%C5%BEirgynai-sieks-i%C5%A1saugoti-lietuvi%C5%A1kas-arkli%C5%B3-veisles.htm#.UsW1ivtau9I, žiūrėta 2014 01 12

3. ARKLIAI LIETUVOJE: SENIAU IR DABAR

Arklys nuo senų laikų buvo itin svarbus lietuviams. Tarp senovės baltų paplitęs paprotys laidoti arklį su mirusiu jo šeimininku. Lietuvos teritorijoje randama daugybė kapų, kur šalia raitelio yra sudeginto ar nesudeginto arklio griaučiai, jo aprangos liekanos[12]. Mūsų protėviai arklius labai mylėjo ir gerbė, ne veltui valstybės herbe pavaizduotas raitelis su žirgu. „Arklys buvo jų karės draugu, nesgi ne vien namuose su juo brūzdė, bet dar jojo ant jo į karę savo neprietelių graudinti, todėl ypatingai juos gerbė ir augino žirginyčiose, apie kurias paskiau matysim. Nesgi kelią keliavo, lankė gentis, atliko ūkės reikalus visados raiti apžarga; kaip šiandien dar jaunas žemaitis, negalėdamas joti, velijas pėsčias beeinąs, nekaip ratuose bevažiuojąs, tardamas: „Ar aš čia koksai vergas ratgaly vilktis!“ Todėl žirgai jų dainose yra didžiai garbinami, kaip jei rūtos.“[13]

Įdomu tai, kad klausinėjami informantai dažnai savo auginamus arklius buvo linkę įvardyti žirgais, prašė arkliais jų nevadinti. Seniau *žirgas* buvo platesnė sąvoka. Iš pradžių *arklys*, matyt, bus reiškęs prastesnį, į arklą kinkomą, ariamą žirgą ir galėjo būti vartojamas junginyje *arklys žirgas*, plg. *duonriekis peilis*.[14] Tačiau vėliau ši reikšmė pakito ir dabartinės lietuvių kalbos žodyne arklio sąvoka apima ir žirgą, o žirgas turi konotuotą gražaus, puikaus arklio reikšmę. Apie jojamuosius arklius kaip apie žirgus kalbama ko gero dėl to, kad ši sąvoka siejasi su žodžiais *žirgti, žergti*[15] (žodžio šaknis siejama su žirgo bėgimu)[16]. Žirgas yra gyvulys, kuriuo jojama apsižergus. Latvių etimologas K. Karulis žodį *žirgas* (la. *zirgs*) sieja su būdvardžiu *žirgts* ‘žvalus, guvus’[17]. Taigi, matomas tiesioginis ryšys tarp arklio įvardijimo ir jo paskirties.

Vienas iš darbo autorės apklaustų informantų pasakojo apie kumelę, kuri buvo naudojama ir pasijodinėjimams, ir vežimaičiui traukti, taip pat su ja suardavo nedidelį plotelį žemės bulvėms. Tačiau šis atvejis įvardytas kaip retenybė. Keleriopos paskirties arklių yra nedaug. Dideliuose ūkiuose arklius pakeitė technika, o mažųjų ūkelių savininkams arklio išlaikymas tapo prabanga, arklys ne visada išties reikalingas. Pasikalbėjus su gyvulininkystės ūkio apskaitos konsultante D. J.[18], paaiškėjo, kad jos

[12] 1968: *Baltų ir slavų kalbų ryšiai*, red. K. Morkūnas. Vilnius: Mintis, p.149.
[13] Daukantas S. 1993: Būdas senovės lietuvių, kalnėnų ir žemaičių. Vilnius: Ethnos’91, p. 38.
[14] 1968: *Baltų ir slavų kalbų ryšiai*, red. K. Morkūnas. Vilnius: Mintis, p.154.
[15] Klimavičius J. 1993: *Arklys, žirgas, eržilas, kumelys, kumelė, ašva, ašvienis: šių žodžių reikšmės ir kilmė*. – „Liaudies kultūra“, Nr. 5, p.16.
[16] Būga K. 1959: Rinktiniai raštai, Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla, p. 260.
[17] Karulis K. 1992. Latviešu etimoloģijas vārdnīca, 2. sēj.,Rīga: Avits, 564. lpp.
[18] Žmonės, kurių nebuvo teirautasi dėl sutikimo skelbti pavardę, įvardyti inicialais.

administruojamame plote nė vienas ūkininkas nebelaiko arklio. Knygoje *Gelvonai*[19] rašoma: „Deja, pastaraisiais dešimtmečiais sumažėjo arklių, avių, be kurių anksčiau žemės ūkyje neapsieita. Vienoje kitoje sodyboje dar galima pastebėti ožkų ir kitokių gyvuliukų, o beveik kiekvieną namų aplinką dar pagyvina įvairūs paukščiai.“ Galima būtų daryti prielaidą, kad šiandien arklys vis dažniau yra naudojamas pramogai, sportui, perkamas kaip augintinis, o darbui arkliai naudojami retai. Tai keičia požiūrį į arklių vardus.

2014-aisiais fotografas G. Kaltenis surengė konkursą iškalbingu pavadinimu: „Žirgas – lietuvio tapatybės dalis“. Panašu, kad nekinta tik vienas dalykas: tiek seniau, tiek dabar, arkliai yra be galo svarbūs lietuviams.

3.1. Vardo ir arklio spalvos sąsaja senovėje

S. Daukantas *Būde senovės lietuvių, kalnėnų ir žemaičių* yra rašęs: „Dar vienas raštininkas, rašydamas apie lietuvių būdą metuose 1792, sako: „Lietuviai pervis myli arklius, ir retai teregėsi lietuvį pėsčią einantį, nesgi į baudžiavą, bažnyčią, mugę, dvarą, susiedų ar prietelių lankyti arti ar toli visados jis jotas keliauja. Nuo to retoj kalboj terasi tiek vardų arklių, kiek anų yra lietuvių kalboj, ir taip: bėris, palšis, pilkis, juodis, keršis, plesnis, raudis, dulis, žergštis, juodbėris, šviesbėris, arba skaistbėris, briedplaukis, balkojis, žvairakis, pėdulkojis, laukkaktis, baltprusnis etc. etc.“[20]

Retas lietuvis dabar sugebėtų paaiškinti šių pavadinimų reikšmę. Bėris – tai toks arklys, kurio liemuo rudas, o karčiai, uodega, galūnės – juodi. Palšas – tai pilkas arklys. Keršas arklys turi baltos spalvos kailio „lopų“ ant juodo, bėro, sarto ar kitokios spalvos liemens. Plesnas – tai šviesiai bėras arklys. Raudis – galva, liemuo ir galūnės rausvi, uodega ir karčiai – tamsiai rausvi su juodų plaukų priemaiša. Dulis – gelsvo plauko arklys. Juodbėris – juodas su rudu atspalviu. Briedplaukis – rausvo plauko arklys. Baltkoju įvardytas arklys, be abejo, turėjo turėti baltas kojas, laukkakčiu – arklys, turintis baltą juostą, apimančią beveik visą priekinę galvos dalį. Baltprusnis – arklys baltu snukiu. Sartis – arklys rudu liemeniu, kurio karčiai ir uodega beveik balti. Bulano arklio galva ir liemuo šviesesnės ar tamsesnės smėlio spalvos, o karčiai, uodega – juodi. Per nugarą gali eiti tamsi juosta. Derešas arklys – turintis rudos ir baltos spalvos plaukų. Gali būti bėrai dereša, sartai dereša spalva. Širma arklio spalva – juodos ir baltos spalvų mišinys. Pelėkas arklys yra pelenų spalvos, kurio galva,

[19] 2009: *Gelvonai*. Vilnius: Versmė, p. 103.
[20] Daukantas S. 1993: *Būdas senovės lietuvių, kalnėnų ir žemaičių*. Vilnius: Ethnos’91.

karčiai, uodega ir galūnės žemiau riešo ir kulno sąnarių – tamsesnės spalvos. Per nugarą gali eiti tamsi juosta.

Yra arklių vardų, sutampančių su žmonių, šunų ir kitais vardais, tačiau yra ir specifinių, tik arkliams duodamų vardų. Būtent arklių kailio spalvų įvardijimai ir yra tie specifiniai vardai. Šunys bėriais ar obuolmušiais nevadinami. G. Šukytė rašo apie arklį lietuvių tautosakoje: „Įdomu tai, kad gana dažnai pasitaiko arklio įvardijimas pagal jo spalvą. Arkliai vadinami ne įprastais vardais, o juodžiais <...>, širmiu, šimeliu, šyviu <...>. Taigi, arklio spalvos apibūdinimas kai kuriais atvejais buvo vartojamas ir apskritai kaip arklio apibūdinimas. <...> Tokia arklio įvardijimų gausa sustiprina prielaidas, kad arklys buvęs ne šiaip naudingas gyvulys, bet turėjo itin didelę reikšmę senojoje pasaulėžiūroje.“[21]

3.2. Spalvos prioriteto nykimas, suteikiant šiuolaikinius vardus

Buvęs *Marvos* žirgyno direktorius, *Krosnos*, *Smiltynų* žirgynų savininkai teigė, kad šiuo metu negali atsiminti nė vieno arklio spalvos pavadinimu įregistruoto žirgo. Galima kelti prielaidą, kad taip yra dėl pasikeitusios situacijos – daugumos arklių savininkai yra miestiečiai, dažnai nebežinantys, kaip seniau vadinti arkliai, o buvę tokie populiarūs vardai kaip *Bėris, Širmis, Laukis*, informantų net įvardyti kaip „labai kaimiškai skambantys“. Renkant vardą, apie pavadinimą pagal spalvą šiuo metu jau nebegalvojama. Taigi, dabartinių arklių vardus nulemia pakitusi arklio paskirtis ir požiūris į jį (šiandien arklys vis daugiau naudojamas pramogai, sportui, ūkyje – labai retai). Vilniaus policijos komisariato Patrulių rinktinės Raitojo būrio raitelė teigė, kad vardai pagal spalvas gali būti tik kaip pravardės. „Mano manymu, čia tas pats, kas žmones pradėti vadinti pagal plaukų spalvą ir pase įrašinėti tokius vardus“ – teigė moteris. Tradicinius, specifinius, tik arkliams suteikiamus vardus pagal spalvas augintojai vieningai neigia esant vardais. Dažniausiai teigiama, kad tai netinkami vardai sportiniams žirgams.

2013-aisiais rašant bakalauro baigiamąjį darbą, į kompiuterį suvesti 1972–1992 metais Lietuvių kalbos instituto kartotekoje sukaupti 4657 vardų užrašymai. Pagal semantines žodžių reikšmes šie vardai suklasifikuoti į 22 grupes. Net 2409 vardai susiję su arklio spalva. Tai didžiausia *senesniųjų* vardų grupė, sudaranti 52,13% . Tarp dešimties populiariausių *senesniųjų* vardų, net devyni suteikti dėl plauko spalvos arba išskirtinių spalvinių žymių:

[21] Šukytė G. 2007: *Arklys lietuvių tautosakoje*. Magistro darbas. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, p.10.

1. Bėris 313
2. Širmis 196
3. Laukis 80
4. Baltakartis 56
5. Bėriukas 53
6. Žaibas 52
7. Bulonas 51
8. Bėrokas 49, Bijūnas 49
9. Bėras 45
10. Juodbėris 40

Dėl didelės dabartinių vardų įvairovės, dažniausiųjų dešimtuko sudarinėti nėra prasmės, bet tikėtina, kad plauko spalvos įvardijimai nepatektų į pirmąjį vardų dešimtuką.

Informacija apie Lietuvos veislinius arklius, jų judėjimą, yra renkama Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centre. Kadangi Lietuvoje nėra vieningos arklių ženklinimo sistemos, arklių identifikavimas atliekamas tiksliai aprašant ne tik arklio spalvą, bet ir žymes. Žymėmis vadinamos įgimtos dėmės ir juostos. *Žilutė* – baltų plaukų kuokšteliai galvoje, įsimaišę tarp pagrindinės plaukų spalvos. *Žvaigždė* – ryški baltų plaukų dėmė kaktoje. *Brūkšnys* – siaura balta juosta priekinėje galvos dalyje. Gali būti siauras arba platus, lygus, banguotas, ilgas, trumpas ir t. t. *Laukas* – tai plati balta juosta, apimanti beveik visą priekinę galvos dalį. Aprašant arklio spalvą, nurodomi net plaukų verpetai. Taigi, arklio spalva išliko reikšminga gyvulio identifikacijai, tačiau spalvų įvardijimo įvairovė nebeaktuali, suteikiant vardus šiandien.

3.3. Arklių augintojų leksika

Įvairioje žirginėje literatūroje rašoma apie arklio „gimimo datą“, „mirties datą“ – tokie terminai cituojami ir šiame darbe. Valstybinės lietuvių kalbos komisijos puslapyje rašoma, kad reikia skirti žodžius, tinkamus kalbėti apie žmones ir gyvulius.[22] Veiksmažodis *mirti* vartotinas tik kalbant apie žmones ir bites, o apie gyvūnus sakytina: *gaišti, dvėsti, stipti, kristi*. Rašant magistro darbą, bendrauta su keliais šimtais žmonių, iš kurių nė vienas nepavartojo pirmų trijų siūlomų sąvokų. Arklys žirgininkų pasaulyje *miršta* arba *krinta*. Kumeliukai „atvedami“ irgi labai retai. Vienas arklių augintojų asociacijos atstovas prisipažino ilgai kovojęs su kalbininkais, tačiau nieko nelaimėjęs: arkliai turi būti *atvedami*. Augintojų logika paprasta: „Tai iš kur kumelė atveda tuos kumeliukus? Iš kaimyno tvarto? Iš miško? Laukuose pasigauna? Kodėl, jei anatomijoje parašyta, kad kumelė turi gimdą, ji negali gimdyti, o kumeliukas – gimti?“ Paklausus, ar gimti turėtų ir paršiukai arba viščiukai, arklių augintojai dažniausiai atsakydavo, kad ne. Toks požiūris tik dar labiau pabrėžia lietuvių meilę arkliui.

[22] http://www.vlkk.lt/lit/2046, žiūrėta 2014 04 18

4. KLAUSIMYNAS INFORMANTAMS

Važinėjant po Lietuvą ir renkant arklių vardus, nuspręsta išsiaiškinti ne tik vardų suteikimo motyvaciją. Klausimynas – tai trumpa anketa, kurią pildė informantai, arklių savininkai. Anketą sudaro devyni klausimai:

1. *Gyvūno vardas.*

Sąmoningai pasirinkta sąvoka „gyvūnas“, siekiant išsiaiškinti ar informantai bus linkę savo augintinius įvardyti arkliais, žirgais ar poniais. Arklio sąvoka yra platesnė, apimanti ir žirgo sąvoką. Tačiau pastebėta, kad didelė dalis informantų linkę vadinti savo augintinius žirgais, jų nuomone, arklio sąvoka apibūdina prastesnį, nekilmingą gyvulį. Įdomu, ar šis požiūris susijęs su parenkamu vardu.

2. *Motyvacija.*

Motyvaciją prašyta nurodyti, siekiant išsiaiškinti dėl ko suteiktas vienoks ar kitoks vardas, ir kokie motyvai yra dažniausi.

3. *Tėvų ir senelių vardai.*

Pastebėjus, kad dažnai vardai arkliams renkami vadovaujantis giminystės ryšiais, buvo siekiama pagrįsti šią prielaidą.

4. *Pravardė.*

Arkliams sugalvojamos pravardės, kurios ilgainiui gali išstumti tikrąjį vardą, todėl yra ne mažiau svarbios, nei oficialūs vardai. Įdomios ir pravardžių atsiradimo priežastys. Norėta išsiaiškinti, ar pravardės suteikimą lemia arklio būdas, ar sudėtingas, prastai parinktas vardas.

5. *Atvedimo vieta.*

Užrašoma ir vieta, kurioje gyvūnas išaugintas. Padaryta išvada, kad šiuolaikinių arklių vardus sieti su geografine vietove nėra prasmės, nes sunku surasti arklį, kuris vienoje ir toje pačioje vietoje būtų praleidęs visą savo gyvenimą. Šiuo klausimu norėta išsiaiškinti ne apie konkrečius regionus, o tai, ar arklys atvestas Lietuvoje, ar užsienyje. Surinkta daug nelietuviškų vardų. Siekta sužinoti, ar taip yra dėl to, kad į Lietuvą atvežama daug arklių iš užsienio, ar nelietuviški vardai parenkami jau Lietuvoje atvestiems arkliams.

6. *Amžius.*

Vidutinė arklio gyvenimo trukmė – 25-30 metų, tad tikėtina, kad kuo jaunesnis arklys, tuo geriau jo vardas atspindės šiuolaikinių vardų tendencijas.[23] Tarp pastaraisiais metais atvestų arklių

[23] http://answers.yahoo.com/question/index?qid=20070611183309AAr96US, žiūrėta 2013 12 30

pasitaikė tokių, kuriems šeimininkai sugalvojo ne tik originalų vardą, bet ir neįprastą tarimą, pagrįstą asmenine vaizduote, o ne kokios nors kalbos tarties taisyklėmis.

7. *Veislė ir arklio paskirtis.*

Buvo prašoma nurodyti arklio veislę ir paskirtį, siekiant išsiaiškinti, ar tai turi reikšmės parenkant vardą. Pastebėta, kad įmantrūs, reti vardai dažnai renkami ne tik perspektyviems sportiniams arkliams, bet ir paprastiems, nekilmingiems. Pirmiesiems – siekiant išryškinti kilmę, išskirti arklį iš kitų, antriesiems – tikintis, kad vardas tarsi "pagerins" arklį. Kartais ne visai aišku, kumelei ar eržilui priklauso vardas, tad tokiais atvejais prie užsirašyto vardo buvo pažymima ir lytis.

8. *Nuomonė apie lietuviškus vardus. Koks vardas yra tinkamas arkliui ir kodėl?*

Šio klausimo buvo klausiama ir arklių neturinčių jojikų. Pastebėta, kad mažai arklių veisimo patirties turintys informantai dažniau pasisakydavo už vardų lietuviškumą.

9. *Ką manote apie dviejų vardų suteikimą arkliui?*

Manyta, kad dviejų vardų parinkimas galėtų išspręsti problemas, kylančias augintojams, norintiems vardu pabrėžti kilmę.

Klausimynas padėjo surinkti įvairiapusę medžiagą tyrimui, siekiant apibendrinti vardų įvairovę, jų suteikimo motyvus ir numatyti šiuolaikinių Lietuvos arklių vardų suteikimo taisyklių gaires.

5. ŠIUOLAIKINIAI ARKLIŲ VARDAI

Siekiant išsiaiškinti šiuolaikinių arklių vardų suteikimo tendencijas, ištirta 1000 arklių vardų, surinktų žirgynuose arba išrašytų iš arklių kilmės knygų (išrašyti ne anksčiau kaip 1992-aisiais atvestų arklių vardai, nes ši data – paskutinio įrašo Lietuvių kalbos instituto kartotekoje; bakalauro darbe iki šios datos užrašyti vardai vadinti *senesniaisiais*). Išrašyti ne anksčiau kaip 1992-aisiais atvestų arklių vardai, nes ši data – paskutinio įrašo Lietuvių kalbos instituto kartotekoje (bakalauro darbe iki šios datos užrašyti vardai vadinti *senesniaisiais*). Antra priežastis šiuolaikinius vardus laikyti tais, kurie užrašyti 1992-2014 metų laikotarpiu – arklio gyvenimo trukmė, kuri vidutiniškai siekia 25 metus. Taigi, šiais vardais arkliai tebešaukiami ir šiandien.

Nagrinėjant atskirų veislių kilmės knygas, paaiškėja tik tam tikros augintojų grupės taisyklės, kurios neatspindi visoje Lietuvoje egzistuojančios tvarkos. Į kilmės knygas įrašomi tik veisliniai arkliai. Nuspręsta vardus rinkti žirgynuose, nes juose esantys arkliai priklauso įvairiausioms asociacijoms, ten laikomi ir privačių augintojų, į jokias kilmės knygas neįrašyti arkliai. Taigi, tai tiksliau atspindi bendrą situaciją. 2014 metais aplankyti 37 šalies žirgynai ir žirgų augintojai. Siekta rinkti vardus kuo įvairesnėse vietose: didžiausiuose valstybiniuose žirgynuose (*Lietuvos žirgyno* padaliniuose Vilniuje ir Dusetose), privačiose arklidėse, lankant pavienius žirgų augintojus.

Visi vardai tirti dviem aspektais: klasifikuojant juos pagal žodžio reikšmę (semasiologinė klasifikacija) ir pagal arklio kilmę (aiškinantis ar vardai susieti giminiškais ryšiais). Žemaitukų, ristūnų ir žirgynuose surinkti vardai klasifikuoti atskirai, siekiant išsiaiškinti, ar arklių veislė turi įtakos parenkant vardą.

Renkant vardus žirgynuose, augintojams buvo pateikiami 4 skyriuje aptarti klausimai. Surinkti 94 vardai su pateikėjų paaiškinimais, dėl ko išrinktas vienoks ar kitoks vardas, šie vardai suklasifikuoti pagal suteikimo motyvaciją (onomasiologinė klasifikacija).

5.1. Žemaitukų kilmės knygos analizė

Žemaitukų veislės arklių kilmės knyga[24] tyrimui pasirinkta dėl to, kad tai lietuviška veislė, kurios vardijimo tradicijos turėtų būti pavyzdžiu suteikiant vardus kitų veislių arkliams (žemaitukų

[24] *Žemaitukų veislės arklių kilmės knyga, I-II tomai*: 2010. Sud. V. Macijauskienė.

augintojai teigia, kad lietuviškos veislės arkliams negalima suteikti nelietuviškų vardų). Išrašyti 197 vardai, nes buvo tik tiek vardų, įregistruotų po 1992 metų. Pagal žodžių semantines reikšmes vardai suklasifikuoti į 18 grupių. Pasikartojantys vardai rašomi vienas po kito (tokių vardų nedaug, po du-tris). Grupė *Įmonių pavadinimai, prekiniai ženklai* išskirta, pastebėjus tendenciją suteikti arkliams tų įmonių vardus, kurios remia augintojus. Siekta išsiaiškinti, kiek žirgų galėtų būti pavadinti rėmėjų vardais.

5.1.1. Semasiologinė klasifikacija

1. Augalų arba jų dalių pavadinimai (29)

Tai pati didžiausia vardų grupė, sudaranti 15% visų vardų: *Aiva*, *Astra*, *Aviža*, *Kalija*, *Kamelija*, *Karklas*, *Kartenė*, *Kastilė*, *Kaštanis*, *Kaštonas*, *Kedras*, *Kekė*, *Kelmutė*, *Kerpė*, *Klevas*, *Klevas*, *Klevutė*, *Kokosas*, *Kosmėja*, *Kupolė*, *Topolis*, *Tuja*, *Tulpė*, *Tuopa*, *Uosis*, *Žalsvė*, *Žiedas*, *Žiemė* (*Šliaužiančioji žiemė* – dekoratyvus vaistinis augalas), *Žievė*.

2. Asmenvardžiai (18)

Žmonių vardai ir pavardės suteikiant vardus – antroje pagal populiarumą grupėje, sudarančioje 9% visų vardų: *Adamis*, *Aida*, *Aikas* (jap.), *Almeda* (liet.), *Kamilė*, *Kamilija*, *Kanta*. *Karina*, *Karolina*, *Kastė*, *Kintė II*, *Kintė*, *Koletė* (pranc.), *Pelagas* (trumpinys iš *Pelagijus*), *Tarzanas*, *Vika*, *Žeimantė* (liet.), *Žiedūnė*.

3. Valstijų, miestų, kaimų pavadinimai (15)

Sudaro 8% visų vardų: *Aza* (Ignalinos raj.), *Kaja*, *Kalvarija*, *Karklė*, *Kena*, *Kernavė*, *Klaipėda*, *Korita* (kolonija Lenkijoje), *Korsika*, *Kražė* (Kražiai – miestelis kelmės raj.), *Krosna*, *Tyras*, *Torgel* (miestas Estijoje), *Torontas*, *Žagarė.*

4. Mišrios motyvacijos vardai (13)

Sudaro 7% visų vardų: *Aitvaras* (mitologinė būtybė; vaikų laidomas žaislas), *Alantė* (moters vardas; *Alanta* - miestelis, upė), *Altas* (muzikos instrumentas; balso tembras), *Audra* (gamtos reiškinys; upė; kaimas Rokiškio raj.; moters vardas), *Aušrinė* (moters vardas; deivės vardas; kaimas Rokiškio ir Varėnos raj.), *Atlanta* (Džordžijos valstijos sostinė; arba pagal vandenyną), *Kapela* (muzikantų grupė; naktinė žvaigždė), *Katra* (kaimas; upė), *Keltas* (transporto priemonė arba tauta), *Kipras* (žmogau vardas; sala), *Kirsna* (upė; kaimas), *Uranas* (planeta; cheminis elementas), *Žara* (upelis Jonavos raj.; gamtos reiškinys).

5. Vandenvardžiai (12)

Sudaro 6% visų vardų: *Agluona* (upė Biržų raj.), *Aisetas, Alseta, Asvėja* (už. *Asveja*), *Kaspija, Kruoja, Kulpė, Kupa, Kupa, Kvistė, Talša, Tola* (Neries intakas ir upė Mongolijoje).

6. Abstraktai (11)

Sudaro 6% visų vardų: *Akcija, Karjera, Karjera, Karma, Kilmė, Klaida, Klasika, Kodas, Taika, Tema, Tiražas*.

7. Gyvūnų pavadinimai (11)

Sudaro 6% visų vardų: *Kamanė, Kamanė, Kanarėlė, Kielė, Kolibris, Koralas, Koralė, Kregždė, Kregždutė, Tigras, Tunas*.

8. Mitonimai (10)

Sudaro 5% visų vardų: *Adonis, Austėja, Junda* (liet. karo deivė), *Kardėja, Kaukas, Patrimpas, Perkūnas, Pikolis, Žemyna, Žiezdrė*.

9. Asmenų pavadinimai (7)

Sudaro 4% visų vardų: *Klajūnė, Konkurentas, Kuršis, Karalius, Krivė* (krivis - senovės baltų vyriausias žynys), *Kūmas* (krikšto tėvas ar motina), *Kursantas*.

10. Įmonių, prekinių ženklų pavadinimai (7)

Sudaro 4% visų vardų: *Kausta, Kečas, Tonalė, Tuma, Vigrė, Vigrė, Žvejonė*.

11. Gamtos reiškinių pavadinimai (5)

Sudaro 3% visų vardų: *Kaskada, Tėkmė, Vėtra, Žaibas, Žaibė*.

12. Vietų ir vietovių pavadinimai (5)

Sudaro 3% visų vardų: *Alka* (šventvietė, kulto ir aukojimo vieta), *Kalva, Kanalas, Krateris, Uostas*.

13. Kosminių ir astronominių objektų pavadinimai (4)

Sudaro 2% visų vardų: *Kometa, Kosmosas, Saturnas, Žvaigždė*.

14. Matavimo vienetų pavadinimai (3)

Sudaro 2% visų vardų: *Ardas* (vertikaliosios sandaros vienetas), *Karatas, Kvota*.

15. Įrankių ir prietaisų pavadinimai (3)

Sudaro 2% visų vardų: *Kardas, Komposas* („kompasas“), *Tinklas*.

16. Kūno dalių pavadinimai (2)

Sudaro 1% visų vardų: *Kuodas, Talija*.

17. Akmenų, mineralų, metalų pavadinimai (2)

Sudaro 1% visų vardų: *Kvarcas, Žalvaris*.

18. Gyvūnų buveinių pavadinimai (2)

Sudaro 1% visų vardų: *Korys, Kokonas*.

Kiti (38)

Sudaro 19% visų vardų: *Aidas, Kuosta, Čipsas, Kamėja, Korda, Korda, Korta II, Krona, Krona, Pikis, Talismanas, Tara, Taranas, Tembras, Trapecija, Žakarda, Žarija, Žiburys, Arkavas (Bėris), Audenė, Auska, Klarijonas, Korena, Pūksis, Pursetas, Taba, Tabora, Tika, Trojada, Tropikas, Tulsa, Tulsa, Tuma, Žaida, Žiga, Žirda, Žvitrė.*

Šie vardai nebuvo išskirstyti pagal semantines reikšmes, nes susidarytų didelis kiekis smulkių grupių, kuriose vos po vieną ar du vardus. Tai neleistų padaryti jokių reikšmingų išvadų. Vis dėl to, klasifikacijoje yra kelios grupės, kuriose po dieną-du vardus – taip daryta dėl to, kad šios grupės yra ir ristūnų bei žirgynuose surinktų vardų klasifikacijose.

Matas Juozapas Veitas, veterinarijos gydytojas, vienas pirmųjų lietuviškai rašęs veterinarijos ir zootechnikos klausimais, žemaitukus apibūdino taip: „Jie yra gražaus sudėjimo, jeigu tik maišymas su vakarinės Europos arkliais neįskiepijo jiems Europiečių ligų ir ydų, o apie gražumą nėra ko nė kalbėti, nes geras Žemaitukas, visada atkreipia lankytojų atidą savo gyvumu ir gražumu. <...> neveltui Lietuvių tauta papuošė savo herbą žirgu, o ne kokiu kitu gyvuliu, ar paukščiu. <...> Man nerūpi, kuri arklių veislė Belgijai, Vokietijai, Danijai, Arabijai ar Kanadai tinka; bet Lietuvoj, su jos neišbrendamais tris ketvirtadalius metų keliais, ne arklydėmis, bet arklių kalėjimais, ūkininkais, neturinčiais supratimo, kaip apsieiti su arkliais, gali tvertis tiktai amžių ir sunkios kovos už būvį užgrūdintas žemaičių žirgas.“[25]

Panašu, kad tokiai grynai veislei tinka tik lietuviški vardai. Vienintelis vardas su nelietuviška galūne – *Torgel*, tai iš Estijos atvežtas eržilas. Visi kiti – lietuviški, nors pačių žodžių kilmė, žinoma, nebūtinai lietuviška. Šie žemaitukų vardai – puikus pavyzdys, kur ieškoti arkliams vardų ir kokie jie gali būti.

5.1.2. Vardai, susiję su arklio kilme

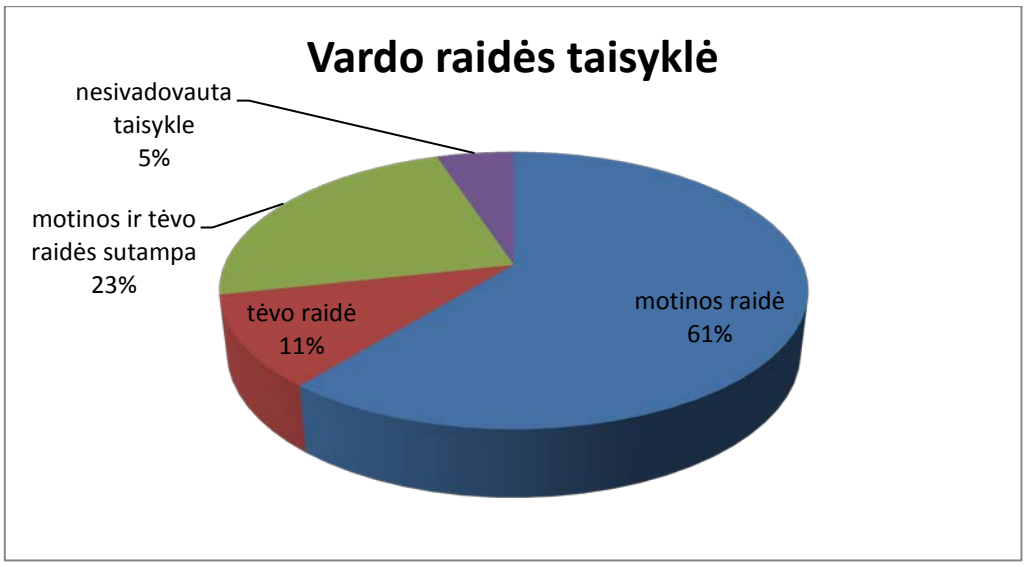
Arklių kilmės knygose nurodoma kiekvieno arklio kilmė – jo tėvai, seneliai, proseneliai ir šių vardai. Egzistuoja taisyklė kilmingų arklių palikuonims parinkti vardus, prasidedančius ta pačia raide

[25] Raštai: ... Matas Veitas, p. 542-768

kaip ir tėvų vardai. Klasifikuojant vardus pagal giminystės ryšius, 197 žemaitukų vardai suskirstyti į keturis pogrupius, o pastarieji skaidyti dar smulkiau:

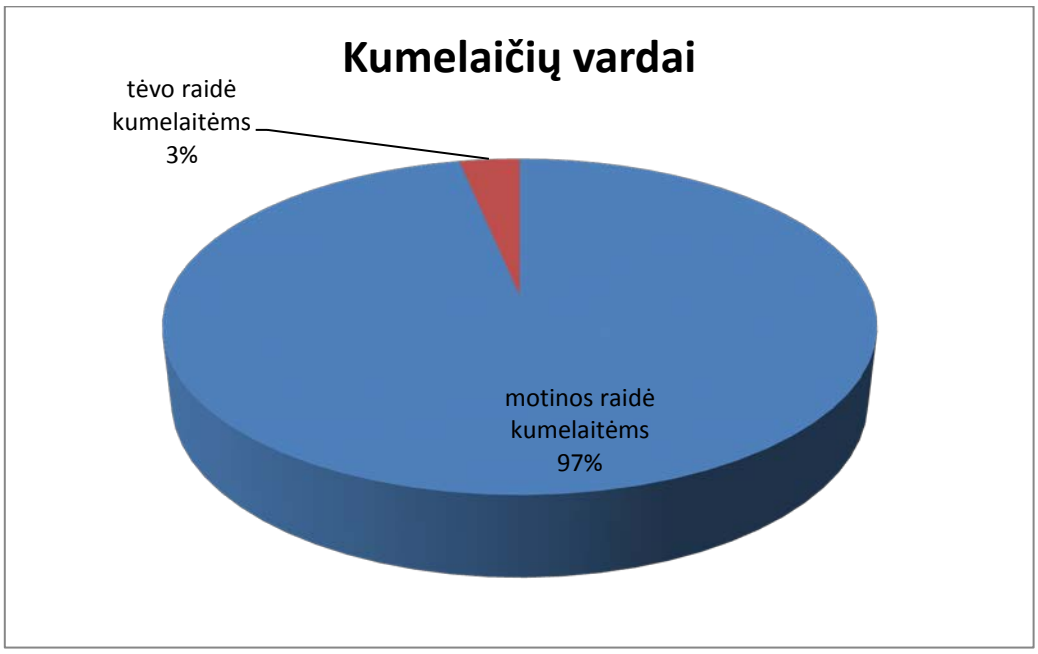
1. vardai, suteikti pagal **motinos** vardo pirmąją raidę:
    a) kumelaitėms (89): *Agluona*, *Agra*, *Aiva*, *Akcija*, *Alantė*, *Alka*, *Almeda*, *Alseta*, *Astra*, *Asvėja*, *Atlanta*, *Auska*, *Austėja*, *Aviža*, *Kaja*, *Kalija*, *Kalvarija*, *Kamanė*, *Kamilė*, *Kamilija*, *Kanarėlė*, *Kanta*, *Kapela*, *Karina*, *Karma*, *Kaskada*, *Kaspija*, *Katra*, *Kekė*, *Kelmutė*, *Kena*, *Kernavė*, *Kerpė*, *Kielė*, *Kirsna*, *Klaipėda*, *Klasika*, *Kometa*, *Korda*, *Korda*, *Korsika*, *Kosmėja*, *Kražė*, *Kregždė*, *Kregždutė*, *Krosna*, *Kruoja*, *Kulpė*, *Kuosta*, *Kupa*, *Kupolė*, *Taba*, *Tabora*, *Taika*, *Talija*, *Talša*, *Tara*, *Tėkmė*, *Tema*, *Tika*, *Tola*, *Tonalė*, *Trapecija*, *Tuja*, *Tulpė*, *Tulsa*, *Tulsa*, *Tuma*, *Tuopa*, *Vėtra*, *Vika*, *Žagarė*, *Žaibė*, *Žaida*, *Žakarda*, *Žalsvė*, *Žara*, *Žarija*, *Žeimantė*, *Žemyna*, *Žiedūnė*, *Žiemė*, *Žievė*, *Žiezdrė*, *Žiga*, *Žirda*, *Žvaigždė*, *Žvejonė*, *Žvitrė*;
    b) eržiliukams (31): *Kanalas*, *Karatas*, *Karklas*, *Kaukas*, *Kečas*, *Kipras*, *Klevas*, *Klevas*, *Kodas*, *Kokonas*, *Kolibris*, *Komposas*, *Koralas*, *Korys*, *Kosmosas*, *Krateris*, *Kūmas*, *Kursantas*, *Talismanas*, *Taranas*, *Tarzanas*, *Tembras*, *Tiražas*, *Tyras*, *Torontas*, *Tropikas*, *Tunas*, *Žaibas*, *Žalvaris*, *Žiburys*, *Žiedas*;
2. vardai, suteikti pagal **tėvo** vardo pirmąją raidę:
    a) kumelaitėms (3): *Audenė*, *Audra*, *Aušrinė*.
    b) eržiliukams (18): *Adamis*, *Adonis*, *Aidas*, *Aikas*, *Aitvaras*, *Altas*, *Ardas*, *Arkavas (Bėris)*, *Čipsas*, *Kardas*, *Kaštanis*, *Pikis*, *Pūksis*, *Saturnas*, *Tigras*, *Topolis*, *Uostas*, *Uranas*.
3. Vardai, kurių pirmosios raidės sutampa su abiejų tėvų vardų raidėmis (46): *Aguona*, *Aida*, *Aisetas*, *Aza*, *Kalva*, *Kamanė*, *Kamėja*, *Kamelija*, *Karalius*, *Kardėja*, *Karjera*, *Karjera*, *Karklė*, *Karolina*, *Kartenė*, *Kastė*, *Kastilė*, *Kaštonas*, *Kausta*, *Kedras*, *Keltas*, *Kilmė*, *Kintė*, *Kintė II*, *Klaida*, *Klajūnė*, *Klarijonas*, *Klevutė*, *Kokosas*, *Koletė*, *Konkurentas*, *Koralė*, *Korena*, *Korita*, *Korta*, *Krivė*, *Krona*, *Krona*, *Kuodas*, *Kupa*, *Kuršis*, *Kvarcas*, *Kvistė*, *Kvota*, *Tinklas*, *Trojada*.
4. Vardai, suteikti nesivadovaujant taisykle (10): *Junda*, *Patrimpas*, *Pelagas*, *Perkūnas*, *Pikolis*, *Pursetas*, *Torgel*, *Uosis*, *Vigrė*, *Vigrė*.

Matyti, kad dažniausiai vadovautasi motinos vardo raidės taisykle. Procentinis taisyklės pasiskirstymas pavaizduotas 1 paveiksle:

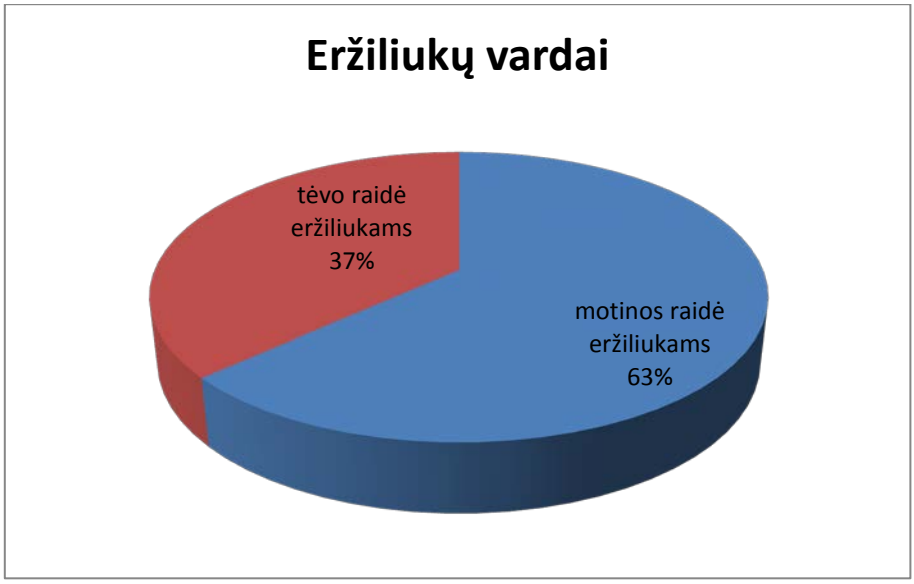

1 p a v e i k s l a s . **Pirmosios vardo raidės taisyklės taikymas**

Kiek vardų pagal tėvo ir motinos vardo raides parinkta atskirai kumelaitėms ir eržiliukams, matyti 2 ir 3 paveiksluose:

2 p a v e i k s l a s . **Vardų parinkimas kumelaitėms**

3 p a v e i k s l a s . **Vardų parinkimas eržiliukams**

Iš diagramų matyti, kad renkant vardus žemaitukų veislės kumelaitėms, dažniausiai vadovaujamasi motinos vardo raidės taisykle, o štai eržiliukams vardai neretai parenkami ir pagal tėvą.

5.2. Ristūnų kilmės knygos analizė

Ristūnų vardus tirti nuspręsta apsilankius *Augustinų dvaro* žirgyne. Sužinota, kad čia arkliams suteikiami tik angliški vardai. Ištyrus 203 vardus iš *Ristūnų veislės žirgų kilmės knygos*[26], paaiškėjo, kad kiti augintojai suteikia ir lietuviškus vardus. Be to, ristūnų veislės žirgai dažniausiai naudojami lenktynėms, o ne konkūro, išjodinėjimo varžyboms ar mėgėjiškiems pasijodinėjimams, todėl šios veislės arklių retai būna bendruose žirgynuose. Vadinasi, neanalizuojant ristūnų kilmės knygos, tarp tiriamų vardų patektų vos vienas kitas šios veislės atstovo vardas.

5.2.1. Semasiologinė klasifikacija

Pagal žodžių semantines reikšmes ristūnų vardai suklasifikuoti į 17 grupių.

1. Abstraktai (16):

[26] *Ristūnų veislės žirgų kilmės knyga, XIV tomas*: 2005, Kaunas.

Didžiausia vardų grupė, sudaranti 8% visų vardų: *Baimė, Biznis, Depresija, Geismas, Gėla, Išradimas, Įtampa, Karjera, Krosas, Kursas, Momentas, Norma, Tema, Tempas, Ūpas, Vizija*.

2. Augalų arba jų dalių pavadinimai (14)

Sudaro 7% visų vardų: *Abrikosas, Aiva, Forest Rose* (angl. 'miško rožė'), *Gilė, Gilė, Grikis, Kiparisas, Nasturta, Papartis, Pumpuras, Pūkas, Topolis, Usnė, Vikis*.

3. Gyvūnų pavadinimai (13)

Sudaro 6% visų vardų: *Boružė, Grifas, Grifas, Kamanė, Kobra, Koralas, Night Mare* (angl. night mare 'nakties kumelė'), *Stinger* (angl. *stinger* 'gylys'), *Udra* (kumelės motina *Ūdra*), *Vieversys, Viturys* (su *i* trumpąja, bet galbūt norėta parašyti „vyturys"), *Volungė, Voverytė*.

4. Asmenvardžiai (13)

Sudaro 6% visų vardų: *Cezaris, Cezarius, Čiangas, Čipolinas, Daina, Elada, Gailė, Glorija, Grantas, Hansas, Nilsas, Uršula Money*.

5. Vietų ir vietovių pavadinimai (12)

Sudaro 6% visų vardų: *Artekas* (stovyklaviečių kompleksas Ukrainoje), *Bastilija* (Paryžiaus tvirtovė), *Etna* (ugnikalnis Italijoje), *Čingas* (ugnikalnis Gvatemaloje), *Gelmė, Karelija* (teritorija Šiaurės Europoje), *Katanga* (Kongo provincija), *Pivonija* (pietinė Ukmergės miesto dalis), *Prerija, Ramovė* (prūsų šventvietė), *Žemynas, Žemuma*.

6. Mišrios motyvacijos vardai (11)

Sudaro 5% visų vardų: *Amazonė* (Pietų Amerikos upė; karingų moterų gentis graikų mitologijoje; valstija Brazilijoje ir Venesueloje; paukščių gentis), *Amūras* (romėnų meilės dievas; upė Rytų Azijoje; žuvis; asteroidas), Amūras, *Giedra* (moters vardas; pavardė; gamtos reiškinys), *Giedra, Grūtas* (kaimas; ežeras; parkas), *Matador Ollo* (matadoras – asmuo, žaidžiantis su buliumi; *Matador* – pranc. vardas), *Uranas* (planeta; cheminis elementas), *Villona* (*Villon* – pranc. vardas; kavinės Vilniuje pavadinimas), *Visla* (krovinių gabenimo ir automobilių remonto įmonė; miestas Lenkijoje), *Andora Augustinu* („Augustinų" veislyną pabrėžiantis vardas; Andoros kunigaikštystė Europoje).

7. Gamtos reiškinių pavadinimai (10)

Sudaro 5% visų vardų: *Uraganas, Tornado, Vėtra, Vėjas, Kaskadas, Viesulas, Griausmas, Born Fire* (angl. *born fire* 'gimusi ugnis', *bonfire* – 'didelis šventinis laužas'), *Tamsa, Vėsa*.

8. Asmenų pavadinimai (9)

Sudaro 4% visų vardų: *Chanas, Etmonas, Faraonas, Funky Yankee* (angl. „amerikietis"), *Gurmanas, Kingas* (angl. *king* 'karalius'), *Miledi, Nenuorama, Ulonas*.

9. Vietovardžiai, šalių vardai (8)

Sudaro 4% visų vardų: *Ablinga* (kaimas Klaipėdos rajone), *Ceilonas* (sala Indijos vandenyne), *Chirosima, Čikaga, Damaskas, Grenada, Gvinėja, Vija* (miestas Baltarusijoje).

10. Muzikos, meno, literatūros terminai (8)

Sudaro 4% visų vardų: *Arija, Drama, Elegija, Giesmė, Kantata, Memuaras, Pasaka, Vitražas.*

11. Vandenvardžiai (6)

Sudaro 3% visų vardų: *Asvėja* (galbūt nuo ežero „Asveja“), *Dniestras, Gangas, Nemunas, Neris, Nilas.*

12. Kosminių ir astronominių objektų pavadinimai (6):

Sudaro 3% visų vardų: *Galaktika, Kometa, Kosmosas, Kosmosas, Miss Planeta, Sirijus.*

13. Įmonių pavadinimai, prekiniai ženklai (5)

Sudaro 2% visų vardų: *Citroen* (Prancūzijos automobilių gamybos kompanija), *Civic* (automobilio modelis), *Domesta* (statybos paslaugas teikianti įmonė), *Gracija* (baleto studija), *Ūdaras* (uždaroji akcinė bendrovė).

14. Mitonimai (5)

Sudaro 2% visų vardų: *Atėnė, Demonas, Galijotas, Nikė* (graikų pergalės deivė), *Temidė* (graikų teisingumo deivė).

15. Akmenų, mineralų, metalų pavadinimai (4)

Sudaro 2% visų vardų: *Ametista, Asbestas* (mineralas), *Grafitas, Perlas.*

16. Įrankių ir prietaisų pavadinimai (3)

Sudaro 1% visų vardų: *Barometras, Gramofonas, Kompasas*.

17. Vardai, atspindintys augintoją (2):

Sudaro 1% visų vardų: *Belle Augustinu, Teachr Augustinu,* (arkliai iš „Augustinų“ veislyno).

Kiti (58):

Sudaro 29% visų vardų: *Asvega, Aura, Bochema, Bumas, Chaseta, Choras, Čyjo-Čipsas, Demi Crown, Dūmas, Dušė, Flora, Gambitas, Gamta, Garsas, Gramas, Gija, Girlianda, Gold Money, Golfa, Gomera, Grimas, Gubernija* (administracinis teritorinis vienetas), *Ilmenitas, Institutas, Internetas, Karamelė, Kirtis, Komfortas, Kontaktas, Kordas, Korida, Kosmetika, Kuponas, Money Gram, Naganas, Naibusas, Navna, Nominacija, Nuometas, Palmeta, Parametras, Polonas, Postas, Royal Lady, Speedy Gigant, Speedy Kurant, Speedyr R, Šveicarijos Viskis, Talsimanas, Titanika, Ubaidas, Ukas, Vaidi Kraun, Valiuta, Vermutas, Zetas, Zilma, Zomalis.*

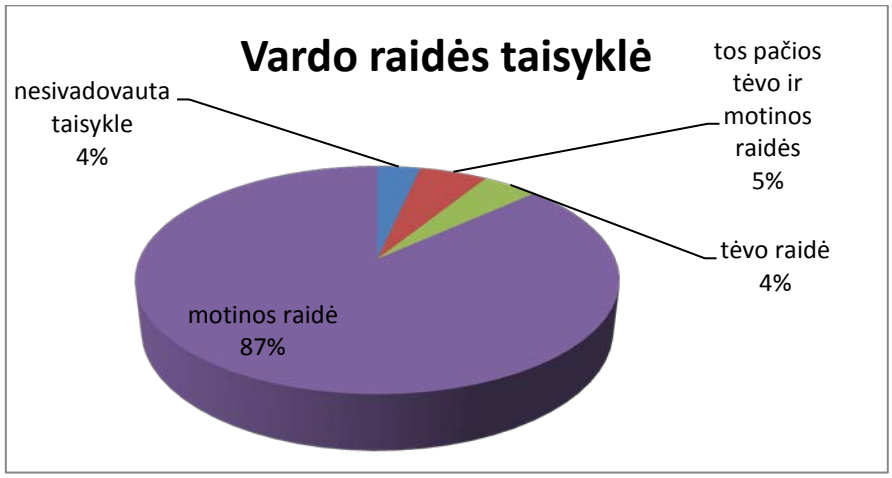
Didžiausia ristūnų vardų grupę sudaro vardai, kilę iš *abstraktų*. Antra pagal dydį grupė sutampa su pačia didžiausia žemaitukų vardų grupe, tai vardai, kilę iš *augalų arba jų dalių pavadinimų*.

5.2.2. Vardai, susiję su arklio kilme

1. vardai, suteikti pagal **motinos** vardo pirmąją raidę:
    a) kumelaitėms (82): *Ablinga, Aiva, Amazonė, Ametista, Arija, Asvega, Asvėja, Atėnė, Aura, Baimė, Bastilija, Bochema, Chaseta, Chirosima, Čikaga, Daina, Depresija, Domesta, Drama, Dušė, Elada, Elegija, Etna, Forest Rose, Galaktika, Gamta, Gelmė, Giedra, Giedra, Giesmė, Gilė, Gilė, Girlianda, Glorija, Golfa, Gomera, Gracija, Grenada, Gubernija, Gvinėja, Įtampa, Kamanė, Kantata, Karamelė, Karelija, Karjera, Katanga, Kobra, Kometa, Korida, Kosmetika, Miledi, Miss Planeta, Nasturta, Navna, Nenuorama, Neris, Nikė, Nominacija, Norma, Palmeta, Pasaka, Pivonija, Ramovė, Tamsa, Tema, Temidė, Titanika, Udra, Usnė, Vaidi Kraun, Valiuta, Vėsa, Vėtra, Vija, Villona, Visla, Vizija, Volungė, Voverytė, Zilma, Žemuma*;
    b) eržiliukams (94): *Abrikosas, Amūras, Amūras, Artekas, Asbestas, Barometras, Biznis, Bumas, Ceilonas, Cezaris, Cezarius, Chanas, Choras, Citroen, Civic, Čiangas, Čingas, Čipolinas, Čyjo-Čipsas, Damaskas, Dniestras, Dūmas, Etmonas, Galijotas , Gambitas, Garsas, Geismas, Grafitas, Gramas, Gramofonas, Grantas, Griausmas, Grifas, Grifas, Grikis, Grimas, Gurmanas, Hansas, Ilmenitas, Institutas, Internetas, Išradimas, Kaskadas, Kingas, Kiparisas, Kirtis, Komfortas, Kompasas, Kontaktas, Koralas, Kordas, Kosmosas, Krosas, Kuponas, Kursas, Matador Ollo, Memuaras, Naganas, Naibusas, Nemunas, Nilas, Nilsas, Nuometas, Papartis, Parametras, Perlas, Polonas, Postas, Pūkas, Pumpuras, Sirijus, Šveicarijos Viskis, Talismanas , Tempas, Topolis, Tornado, Ubaidas, Ūdaras, Ukas, Ulonas, Ūpas, Uraganas, Uranas, Vėjas, Vermutas, Viesulas, Vieversys, Vikis, Vitražas, Viturys, Zetas, Zomalis, Žemynas*.
2. Vardai, suteikti pagal **tėvo** vardo pirmąją raidę:
    a) kumelaitėms (4): *Boružė, Demi Crown, Flora, Prerija*;
    b) eržiliukams (5): *Demonas, Faraonas, Funky Yankee, Speedyr R, Teachr Augustinu*.
3. Vardai, kurių pirmosios raidės sutampa su abiejų tėvų vardų raidėmis (11): *Gailė, Gangas, Gėla, Gija, Gold Money, Grūtas, Momentas, Money Gram, Speedy Gigant, Speedy Kurant, Uršula Money*.

4. Vardai, suteikti nesivadovaujant taisykle (7): *Andora Augustinu*, *Belle Augustinu*, *Born Fire*, *Kosmosas*, *Night Mare*, *Royal Lady*, *Stinger*.

Matyti, kad suteikiant vardus tiek žemaitukams, tiek ristūnams, populiariausia yra motinos vardo pirmosios raidės taisyklė. Procentinis taisyklės taikymo pasiskirstymas pavaizduotas 4 paveiksle:

4 p a v e i k s l a s . **Pirmosios vardo raidės taisyklės taikymas**

Tiriant žemaitukų vardus paaiškėjo, kad, parenkant vardus kumelaitėms dažniausiai vadovaujamasi motinos vardo raidės taisykle. Eržiliukams vardai neretai parenkami ir pagal tėvą. Suteikiant vardus ristūnams, motinos vardo raidė vienodai dažnai suteikiama tiek kumelaitėms, tiek eržiliukams. Procentinis taisyklės pasiskirstymas pavaizduotas 5 ir 6 paveiksluose:

5 p a v e i k s l a s . **Vardų parinkimas kumelaitėms**

6 p a v e i k s l a s . **Vardų parinkimas eržiliukams**

Iš diagramų matyti, kad tik po 5 % vardų parenkama pagal tėvo vardo raidę. Taigi, motinos vardo raidės taisykle, renkant vardus ristūnams, remiamasi dažniau, nei renkant vardus žemaitukams.

5.3. Žirgynuose surinktų vardų klasifikacija

Iš 600 žirgynuose surinktų arklių vardų, tik 86 vardų suteikimo motyvacija aiški (ją paaiškino patys augintojai), o 514 vardų motyvacijos augintojai nepaminėjo, todėl šie vardai suklasifikuoti pagal semantines reikšmes.

5.3.1. Pagal pateikėjų pasakytą motyvaciją

Vardai, kurių *motyvacija aiški,* suskirstyti į trylika grupių:

1. Maginę funkciją turintys vardai (19)

„Maginio kalbos vartojimo pagrindas yra tikėjimas, kad žodis ir daiktas, kurį tas žodis žymi (referentas, denotatas), yra tas pats, kad žodis yra sudėtinė daikto dalis, įeina į jo prigimtį. Negana to, žodis ir jo vartojimas suprantamas magiškai – manoma, kad jis turi paslaptingos galios, magiškų savybių.“[27] Su magine kalbos funkcija susiję devyniolika surinktų vardų. Tai sudaro 20% visų pateikėjų pasakytų motyvacijų. Vieni vardai parinkti mažiems kumeliukams, tikintis, kad vardas atneš sėkmę, lems charakterį, kiti magišką reikšmę įgijo vėliau, augintojams pastebėjus, kad arklio vardas tarsi išsipildanti pranašystė.

[27] Karaliūnas S. 1997: *Kalba ir visuomenė*. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, p. 159.

Avataras – nuo *Aitvaro*. *Avatar* (angl.) reiškia įsikūnijimą. Vardas pasirinktas, nes manyta, kad arklys tokiu vardu išaugs panašus į savo tėvą *Aitvarą*.

Mega – kumelaitei vardas suteiktas nujaučiant, kad ji bus labai perspektyvi. Motyvuojant būsima sėkme išrinktas vardas ir jos kumeliukui – *Magic boy* (angl. 'stebuklingas berniukas').

Pasak savininkės, kumelė *Fiesta* – ir yra tikra „šventė". Jos charakteris keičiasi keturis kartus per dieną. „Kaskart ant jos užsėdę turistai pajaučia tikrą fiestą... kas išgyvena, kas ant žemės paguli" – pasakojo augintoja.

Praėjus savaitei po to, kai kumeliukui buvo suteiktas *Hefaisto* (graikų mitologijoje – šlubas ugnies dievas, suluošintas nuo pat gimimo) vardas, arklys apšlubo. Šlubavo visą savo gyvenimą, kol atsistoti nebegalintį gyvulį teko užmigdyti.

Prie kumelės *Bombos* mažai kas prieina – ji stambi, ūmaus charakterio.

Inkaras – tikras lyderis, arklys, kurio, jam nenorint, nepajudins nei bandos draugai, nei žmogus.

Agatas – šaulio ženklas, akmuo nešiojamas, kad pritrauktų vaisingumą, sėkmę. Arkliui *Agato* vardas iš pradžių suteiktas dėl kailio spalvos. Šis eržilas tapo geriausiu reproduktoriumi, išnešusiu savo raitelį į sėkmę varžybose, šeimininkų namų sieną išpuošusiu apdovanojimais.

Žemaitukas *Aikštis* prie žmogaus buvo pratintas sunkiai. Arklį apmokyti prireikė trijų mėnesių, kai tuo tarpu paklusnesnius gyvulius tų pačių dalykų galima išmokyti per kelias savaites.

Eržilas *Škvalas* – mėgstantis siautėti, sunkiai lipa į priekabas; raitelė pasakojo, kad „kantarą uždėt nenuspirtam sunku".

Aktorius – „įsivaizdinantis" arklys. Jį labai sunku pagauti, bet pagautas dirba tobulai.

Kibirkštis – charakteris tobulai atitiko vardą. Kumelės raitelė ją apibūdino, kaip gero būdo, bet su „fokusais".

Hell (angl. *hell* 'pragaras') – juodas, bjauraus charakterio, „ožiais nešdavos".

Kumelė *Baimė* – visko bijo, tikra baimė. Išsigąsta stulpo, pro kurį eina kiekvieną dieną. Jos kumeliukas *Bumerangas* – tokio pat charakterio, kaip ir motina.

Indigo augintojas pasakojo, kad „indigo arklys, kaip ir indigo vaikas – net per išeigines sportuoja pats sau vienas. Joks kitas arklys tiek neprisigalvoja."

Sakalas kalbinto raitelio apibūdintas kaip greičiausias žirgas Lietuvoje.

Gajus – mažas, gajus, gyvas, dažnai užimantis pirmas vietas varžybose.

Arklių muziejuje gyvenanti *Mafija* – „tikra mafija, prašoma nepasitrauks nei centimetro, kandžiojasi, spardosi".

Veterinarė, *Areion* savininkė, apie žirgo vardą pasakojo: „šis vardas buvo duotas todėl, kad žirgelis būtų būtent toks, ką atspindi pats vardas. O Areion buvo nemirtingas žirgas, mokanti žmonių kalbą. Tai Heraklio žirgas, Deivės Demetros ir Poseidono sūnus. Tad norėjom, kad mūsų žirgelis būtų būtent toks, panašu, kad pataikėm. O ir skambesys vardo gražus, tad tiko visokeriopai“.

2. Dėl arklių būdo ar prigimties suteikti vardai (17)

Dėl savo prigimties ar būdo ypatybių vardus gavo septyniolika arklių. Tai sudaro 18% visų motyvaciją turinčių vardų.

Guvė – nuo žodžio *guvus*.

Gūsis – šeimininkė pasakojo, kad pirmą kartą atsisėdusi ant šio arklio suprato, kad jam reikia lengvo, bet kartu ir pašėlusio vardo. *Vėjas* ar *Tornadas* netiko, nes arklys jiems buvo per mažas. *Gūsis* idealiai atitiko charakterį – kartais jis lengvas, kaip vasaros vėjelio gūsis, o kartais šėlsta, kaip šiaurinio vėjo gūsis.

Kuklutė – ironiškas vardas, nes kumelė anaiptol ne kukli, o tikra dėmesio reikalautoja.

Raketa – labai greitai lekianti kumelė.

Kikas kandžiodavosi ir spardydavosi, buvo laikomas kaip mėsinis gyvulys, tačiau dėl smulkaus sudėjimo buvo paliktas kaip jojamasis ir gavo vardą nuo angliško žodžio „kick“ (spirti).

Bachūras – arklys buvo „su charakteriu“.

Laisvė – bandos vedlė, kurios niekur negalėdavo uždaryti. Ganykloje, aptvertoje elektrinio piemens tvora, ši kumelė ilgai neužsibūdavo: įsibėgėdavo ir staigiai sustodavo prieš pat tvoros kraštą, o ją sekusi banda sustoti nespėdavo ir nutraukdavo elektrinio piemens tvorą. Taip visi atsidurdavo laisvėje, o protingoji kumelė išvengdavo elektros.

Arklys *Taboras* – kaip tikras čigonas, gudrus, klastingas.

Hidalgo vardą išrinkusi mergina teigė, kad šis vardas reiškia „kažkieno sūnus“, o toks vardas jam suteiktas dėl to, kad vaikystėje arklys nuolat sirgo, gaudavo daug traumų. Merginai arklio netikęs likimas asocijavosi su nežinoma kilme.

Toras – duotas karo dievo vardas, nes arklys nuo mažens buvo „kovingas velnias“.

Bardako vardas suteiktas, nes šis arklys nuolat „bardakus“ („betvarkes“) darydavo.

Chilly Jane (angl. *chilly* ‘nedraugiška’, *jane* ‘moteriškaitė’) – vardas suteiktas pagal tėvo ir motinos vardus bei atsižvelgiant į kumelaitės charakterį – mažylė buvo labai padūkusi. Laikui bėgant šis vardas nepasiteisino, kumelė užaugo rami ir gera.

Iš užsienio atvežtą arklį buvo labai lengva apmokyti, jis greitai suprasdavo ką daryti ir darydavo tai gerai, teisingai. Dėl šios priežasties jam suteiktas *Correct* (angl. ‘teisingas’) vardas.

Caliente – (isp. *caliente* ‘karštas’) vardas duotas pagal charakterį.

Need for speed (angl. *need* ‘reikėti’, *speed* ‘greitis’) – lenktynių arklys, mėgstantis lenktyniauti su kitais arkliais.

Tarantelos vardas suteiktas, nes kumeliukas „buvo tikras strakalas“ (tarantela – italų liaudies šokis).

Veterinarės žirgas buvo tikras „bučiuoklis“, tad nuspręsta pavadintį jį *Bopo* – moteris šį žodį išgirdo korėjiečių filme, tiksliai nežinojo, bet manė, kad jis reiškia „bučkį“.

3. Dėl plauko spalvos suteikti vardai (13)

Dėl plauko spalvos vardus gavo septyni arkliai. Tai sudaro 14% visų motyvacijų.

Juodis – jaunas arklys vadinamas juodžiu pagal plauko spalvą, kol neturi tikrojo vardo.

Neįprastas *Katarinos* vardas žemaitukų veislės kumelei parinktas dėl irgi neįprastos, smėlinės kailio spalvos.

Kuosa pavadinta kumelė dėl juodos spalvos kailio.

Riešutas – plaukas riešuto spalvos.

Saulė – šviesiai rudos spalvos kumelė, blizganti kaip saulė.

Širmiais pavadinti du arkliai, abu dėl širmos plaukų spalvos, tik vienas iš jų dar jaunas ir turėtų gauti kitą vardą.

Afrikos vardą arabų veislės kumelaitė gavo dėl juodos kailio spalvos.

Žvaigždutė turi baltą žymę kaktoje.

Savininkė teigė, kad arklio *Golden Ray* (angl. ‘auksinis spindulys’) vardas yra ne spalvos pavadinimas, o tik asociatyvus vardas, nors taip arklys pavadintas dėl to, kad kailis yra gražaus ausinio atspalvio, žėrintis saulėje.

Bėris – bėras ponis.

Širmos spalvos arklį pavadinant tai šyviu, tai šyvyviu, arklys pramintas *Shywawa*.

Smiltė – vardas suteiktas pagal kailio spalvą.

Snieguolė – albinosė ponė.

4. Mišrios motyvacijos vardai (8)

Mišrios motyvacijos vardai sudaro 9% visų motyvuotų vardų. Tai vardai, kuriuos suteikiant neapsiribota vienu motyvu, vardas parinktas pagal kelias charakteristikas.

Dalaras – vardas duotas pagal kitą tikrinį daiktavardį ir dėl šeimininkės santykio su arkliu. Tai pirmas moters arklys, o Dalaro kalnas – pirmas kalnas, į kurį ji buvo įkopusi.

Majoras Viesulas – pirmas vardas suteiktas dėl išvaizdos (arklys turi ūsus, tuo, pasak pateikėjos, panašus į majorą), antras – dėl charakterio (arklys ūmus, audringo būdo).

Zylė buvo pirmoji moters kumelė, todėl parinktas mėgstamiausio paukščio pavadinimas. Antra motyvacija – norėta trumpo lietuviško vardo.

Žvangutė vardą gavo dėl fizinių (kumelė – stambioji žemaitukė, būdama didelė, kelia daug triukšmo, dunda) ir būdo ypatybių (visko bijo, daug žvengia).

Ledukas –nes žirgas buvo „gražus kaip ledas“,o taip pat dėl širmos spalvos.

Dubysa – vardas išrinktas pagal upės pavadinimą, ir pagal būdą – upė srauni, o kumelė veržli, nesustabdoma.

Sniego senis – vadinamas tiesiog seniu, nors arklys jaunas. Šį vardą sugalvojo 4 metų amžiaus ponio savininkė. Iš pradžių ji norėjo pavadinti arkliuką *Seniu Besmegeniu*, bet buvo perkalbėta, nes su besmegeniu toli nenujos. Tokį vardą mergaitė parinko dėl to, kad šis jai pasirodė labai gražus. Antroji motyvacija – balta ponio spalva.

Kuroi Tenschi vardą išrinkusi mergina pasakojo, kad, būdama penkiolikos metų, labai domėjosi Japonijos kultūra ir menu. Šis vardas, pasak jos, reiškia juodą angelą arba demoną. Mergina pripažino, kad dabar žemaitukų veislės žirgui rinktų kitokį vardą. Toks vardas pasirinktas ne tik dėl simpatijos japonų kalbai, bet ir dėl juodos augintinio spalvos.

5. Dėl įvairių fizinių ypatybių suteikti vardai (8)

Šie vardai sudaro 9% visų motyvacijų.

Dėl kūno sudėjimo vardus gavo *Kuba* – stambi, „trumpa“ kumelė ir *Lašas* – apvalių formų arklys.

Šeimininkams atrodė, kad mažam arkliui turi tikti *Vilio* vardas.

Dėl savo bendros išvaizdos, panašumo į indėnų arklį vardą gavo *Pokachonta*.

Pupa – „buvo mažiukė ir užauginta maitinant iš buteliuko“, dėl savo mažumo vardą gavo ir kita ponė *Pupa*, ponis *Žirnis*.

Visi galvojo, kad kumelė tiesiog pastorėjo, niekas nežinojo, kad ji kumelinga. Atvestas kumeliukas buvo daug mažesnis, nei paprastai, smulkaus kūno sudėjimo ir dėl to gavo *Pipiro* vardą.

6. Vardai, nurodantys augintoją (7)

Sudaro 7% visų vardų.

Sanura Cass – veisėjo vardas Arūnas (atvirkščiai – sanūra), pavardė Cicėnas, dėl to visiems savo išveistiems arkliams prideda galūnę *Cass*.

Vingis-C – visiems Civinskų žirgyne išveistiems žirgams pridedama raidė *C*.

Henrietelunds luxar – pirmas žodis – veisėjo pavardė, antras suteiktas pagal arklio tėvo vardą (*Luxar*). Rinkdamas savo arkliui vardą, Raimondas pajuokavo, kad jis turėtų būti *Raimis*. Vadovaujantis pirmosios tėvo vardo raidės taisykle, kumeliuko vardas turėjo prasidėti C raide. Taip atsirado vardas Crimes (kurį jojikai taria „Kraimis“).

Demeter D – raidė *D* yra pirma veisėjo pavardės raidė.

Vardai *Olimpija Olo* ir *Gravit Olo* atsirado įmonei pavadinimu „Olo“ pradėjus remti šiuos žirgus.

7. Pervardinti arkliai (4)

Sudaro 4% visų motyvacijų.

Ponis *Žirnis* pervadintas *Bilu*, nes toks vardas labiau „prilipo“.

Kaime gyvenusio arklio *Derešo* vardas buvo pakeistas *Persu* – pirmasis vardas, naujų savininkų nuomone, jam netiko.

Madų besivaikanti *Laukio* augintoja savo žirgui išrinko *Dolče Gabana* vardą, bet buvo žmonių perkalbėta. Arklys gavo *Versačio* vardą – irgi madingą, bet kiek mažiau rėžiantį ausį.

Belgų šiltakraujų veislės arklys *Chester*, atvežtas į Lietuvos kaimą tapo *Bėriu*. Vėliau nupirktas sportinio jojimo atstovų, kurie nutarė, kad varžybose geriau sambėtų *Aurum Mastrum* vardas. Arklys parduotas į Rusiją, ten pakeisto vardo nepripažino ir arkliui teko grąžinti pirmąjį vardą (*Chester*).

8. Vardai, suteikti dėl savininko santykio su arkliu (3)

Sudaro 3% visų motyvacijų.

Joke (angl. – „juokas“, „pokštas“) – savininkas pamatė kumeliuką praėjus vos valandai po gimimo ir šis jam pasirodė labai juokingas.

Barbė – kumelę prižiūrinčioms mergaitėms tiesiog patiko toks vardas.

Arklys *Vudis* vardą gavo dėl to, kad arklio savininko vaikai labai mėgo filmuką "Geniukas Vudis".

9. Trumpi lietuviški vardai (3)

Sudaro 3% visų motyvacijų.

Esant tendencijai rinkti nelietuviškus vardus, taip pat atvežus daug arklių iš užsienio, kai kurie augintojai ėmė rūpintis arklio vardo lietuviškumu. Motyvuojant tuo, kad tai trumpas lietuviškas vardas, suteikti trys vardai: *Galia, Smilga, Žaismas.*

10. Dėl patirto nuotykio suteikti vardai (2)

Sudaro 2% visų motyvacijų.

Kabės vardą kumelė gavo po trauma pasibaigusio nuotykio – žaizda kumelės kojoje buvo sukabinta kabėmis.

Kitas su nuotykiu susijęs vardas – *Lobis*. Arklininkas, važiuodamas registruoti arklio, pamiršo įmantrų vardą, susidedantį iš dviejų nelietuviškų žodžių, tad užregistravo arklį *Lobio* vardu.

11. Fonetiškai motyvuotas vardas (1)

Sudaro 1% visų motyvacijų.

Dėl arklio sukeliamo garso vardą gavo *Gugucė*. Naujagimės gugenimas patiko šeimininkei ir pavirto kumelaitės vardu.

12. Vardas pagal atvedimo datą (1)

Sudaro 1% visų motyvacijų.

April - kumelė atvesta balandžio mėnesį. Žirgyno darbuotojai pasakojo, kad kumelės atvedimo metu siautusi baisi audra, buvo nutarta jauniklei duoti vardą *Storm* (angl. *Audra*). Tačiau vėliau kumelės savininkė persigalvojo, bijojo, kad kumelė tokiu vardu bus labai audringo charakterio, nevaldoma.

13. Kiti (8):

Aštuoni vardai pagal suteikimo motyvacijas neskirstyti, nes tai atsitiktiniai atvejai. Vardai, remiantis tokiais motyvais, renkami retai. Šie vardai sudaro 9% visų motyvacijų.

Pasak augintojos, *Quickie dee doo* (angl. *quickie* – ‘skubotas’) vardas suteiktas dėl gero skambesio ir dėl įsitikinimo, kad toks vardas bus tikrai retas.

Geriant brendį nutarta, kad jo pavadinimas būtų gražus vardas arkliui – taip naujas augintinis gavo vardą *Chenet*. Panašiai vardą gavo ir *Tanatas* – jo savininkė skaitė „Knygą apie San Mikelę“ ir ten rado vardą, kurį nutarė duoti būsimam savo arkliui. Kitam tos pačios moters žirgui nelietuvišką vardą išrinko draugė vokietė – taip atsirado *Turandot*, reiškianti „kinų princesę“.

Kartais vardai "prigyja" kam nors ką nors leptelėjus, taip nutiko su *Action* – vienam iš raitelių vardas „pasipynė ant liežuvio“. Taip vardą gavo ir *Zoe* (pasak savininkės, toks atsitiktinis nieko nereiškiantis vardas – fantazijos trūkumo rezultatas).

Bembis – nekilmingam arkliui išrinktas vardas, neatsižvelgiant į jo tėvų vardus, stengtasi surasti paprastą, neįmantrų vardą (nors tai pagrindinio veikėjo vardas garsioje F. Salten knygoje „Bembis“, bet augintojas nurodė būtent tokį motyvą).

Remember me (angl. „prisimink mane“) vardas suteiktas kito garsaus žirgo atminimui. Tai paskutinis eržilo *Rasviet* palikuonis, išvydęs pasaulį tada, kai tėvo nebebuvo gyvo.

Įdomu tai, kad apklausiant arklių augintojus, būdavo teiraujamasi, ar jie tiki vardo magija. Dauguma atsakydavo, kad ne. Tačiau pati gausiausia yra būtent maginę funkciją turinčių vardų grupė. Pasak augintojų, vardo magija – tai prietarai, atsitiktinumai, ir nieko daugiau. Dažnas pridurdavo: „bet jei arkliui duosi blogą vardą, tai arklys toks ir bus“. Prietarais netiki ir Vilniaus žirgyno zootechnikė, bet papasakojo apie žirgą *Šampaną*, kuris krito trūkus arterijai – „nuputojo“.

Vienas garsiausių Lietuvos raitelių Z. Šarka teigė, kad arkliui negalima suteikti bet kokio vardo: „Kiekvieno žirgo vardas lemia jo charakterį. Tik augintojo jautrumas lemia, ar vardas parenkamas tinkamai, ar jis tiks. Savininkas turi nujausti, ko galima tikėtis iš žirgo.“

5.3.2. Semasiologinė klasifikacija

86 % žirgynuose surinktų vardų buvo onomasiologiškai nemotyvuoti. Jie išskirstyti į grupes pagal semantines reikšmes. Vardų skirstymas pagal semantiką yra sąlygiškas ir ginčytinas. Gali kilti klausimų, kodėl, pavyzdžiui, *Propunto* vardas priskirtas prie vandenvardžių, nors ežero pavadinimas yra *Prapuntas*, bet to, vardas galėtų reikšti ir *Prapunto* dvarą. Taip elgiamasi dėl dviejų priežasčių. Pirma, pirminis pavadinimas yra pagal ežero, o ne dvaro pavadinimą; antra, yra žinoma, kad augintojas renka vardus savo arkliams pagal įvarius vandenvardžius. Taigi, labiausiai tikėtina, kad šis vardas kilęs nuo ežero pavadinimo, o dėl gražesnio skambesio pakeista viena raidė.

Pagal semantines reikšmes vardai išskirstyti į 18 grupių.

1. Asmenvardžiai (66)

Sudaro 13% visų vardų: *Arzu* (turk. kilm. moters vardas), *Atas* (sen. gotų vedinys, vyro vardas), *Aurytė, Bachas, Barysas* (liet. vyr. g. pavardė), *Bazilijus* (gr. kilm. vyro vardas), *Bitneris, Bela, Betty, Calvina Z, Cezaris, Cheopsas* (faraono vardas), *Darija* (gr. kilm. moters vardas), *Džeims, Eimis, Elinas, Elita, Elvis, Emily, Ernesto 22, Estera* (iran. kilm. moters vardas), *Faustas, Federikas, Finėjus* (vyr. g. pavardė), *Franco, Franka, Freddy Girl, Fredis, Ginete, Gitas, Grantas, Greta, Gustė, Henrika, Henrika, Jeanne, Julė, Kalipso, Katarina, Klarijonas, Lorenzo, Margo, Marselė, Michael Buble, Milė* (liet. k. trumpinys), *Neila, Pija, Ramzis, Rudolf, Rudolfas, Robinas, Roksana, Saliomė, Sigutė, Tadas, Taironas* (air. kilm. vyro vardas), *Tereza, Terezė, Titas, Titas, Vaiva, Vaiva, Volkeris, Winetu, Winstonas. Zaneta.*

2. Valstijų, miestų, kaimų pavadinimai (39)

Sudaro 8% visų vardų: *Badenas* (istorinis regionas Vokietijoje), *Birma* (dabartinė Mianmaro Sąjungos Respublika), *Bostonas, Dakaras* (miestas Senegale), *Dandis, Delano* (miestas JAV),

Graikija, *Graikija*, *Grenoblis* (miestas Prancūzijoje), *Gota* (miestas Vokietijoje), *Jamaika*, *Kelmė*, *Kentucky Next* (angl. *Kentucky* – „Kentukis“, JAV valstija), *Kernavė*, *Kreta*, *Krosna*, *Lagosas* (miestai Nigerijoje ir Portugalijoje), *Lira* (miestas Ugandoje), *Lyda* (miestas Baltarusijoje), *Malta*, *Monakas*, *Monopolis*, *Mostas* (miestas Čekijoje), *Namibija*, *Nepal* (angl. *Nepalas*, Azijos šalis), *Nica*, *Nikaja* (viensėdis Molėtuose), *Ohajus*, *Orleanas* (miestas Prancūzijoje); *Piras* (miestas JAV, Pietų Dakotos sostinė), *Praha*, *Preila*, *Pretorija* (miestas Pietų Afrikos Respublikoje), *Roterdamas*, Tanenbergas, *Troja* (senovės miestas dabartinės Turkijos šiaurės vakaruose), *Venecija*, *Verona*, *Verona*.

3. Asmenų pavadinimai (33)

Sudaro 7% visų vardų: *Abatas*, *Aktorė*, *Aristokratas*, *Bočius*, *Geiša*, *Gidas*, *Grafas*, *Grafas*, *Hercogas*, *Hercogas*, *Jotvingis*, *Karalaitis*, *Karalius*, *Karys*, *Klajūnė*, *Kunigaikštis*, *Ledi*, *Lyderis*, *Maestro*, *Masonas*, *Misteris*, *Modelis*, *Narsuolė*, *Pacanas*, *Pankas*, *Piratas*, *Princas*, *Šelmė*, *Šmikis*, *Vaidilutė*, *Vikingas*, *Vikontas*, *Vyzyrius* (Viziris - Osmanų imperijos vyriausybės vadovo arba jo patarėjo titulas).

4. Augalų, arba jų dalių pavadinimai (28)

Sudaro 6% visų vardų: *Aiva*, *Bijūnas*, *Braškė*, *Dobilas*, *Dobiliukas*, *Figa*, *Grikis*, *Guoba*, *Guotė* (guoteninių šeimos grybų gentis), *Hibiskas* (kinrožė), *Kedras*, *Klivija* (amarilinių šeimos augalų gentis), *Krapas*, *Kupolė*, *Kupolė*, *Liepa*, *Medatka* (arba *medetka* - vaistinis augalas), *Mirta*, *Mudrė* (pluoštagėlinių šeimos augalų gentis), *Nasturta*, *Nektaras*, *Šaka*, *Tuja*, *Vėlyvis*, *Verba*, *Vijūnas*, *Vijūnė*, *Žiedė*.

5. Mišrios motyvacijos vardai (22)

Sudaro 4% visų vardų: *Amūras* (romėnų meilės dievas, upė Rytų Azijoje; žuvis; asteroidas), *Amūras*, *Bona* (miestas Vokietijoje; moters vardas), *Bosas* (balso tembras; liet. vyr. g. pavardė), *Ceco* (asteroidas; astronomo pavardė; raštinės priemonėmis prekiaujanti įmonė), Costolany Donžuan Star (ispanų legendų herojus *Don Žuanas*; *star* - žvaigždė), *Dusia* (ežeras Lazdijų raj.; vabalų šeima), *Eridanas* (fantastinės literatūros leidykla; graikų mitologijoje – upės dievas; žvaigždynas), *Goja* (miestai Indijoje ir Argentinoje; ispanų dailininko pavardė), *Gojus* (nedidelis, gražus miškelis; Gojumi pavadinti 27 kaimai Lietuvoje), *Grėjus* (vyr. g. pavardė; SI vienetų sistemos jonizuojančiojo spinduliavimo sugertosios dozės vienetas), *Grūtas* (ežeras ir kaimas Druskininkuose; parko pavadinimas), *Keltas* (transporto priemonė arba tauta), *Kirsna* (upė; kaimas), *Kornetas* (pučiamasis muzikos instrumentas; jaunesnysis kavalerijos karininkas) *Neptūnė* (*Neptūnas* - Saulės sistemos planeta; romėnų dievas), *Nėjus* (ežeras Airijoje; pučiamasis muzikos instrumentas), *Nimfa* (gr. mitologijoje - gamtos dvasia; biologijoje - vabzdžio lėliukė), *Pelenė* (liaudies pasakų veikėja; pirmoji

Gavėnios diena; kaimas Panevėžio rajone; raktažolių genties augalas), *Tantalas* (chemijoje – metalas; graikų mitologijoje – dievo Dzeuso sūnus, pusdievis), *Vakarė* (žvaigždė, vardas), *Zora* (vorų gentis; žmogaus vardas).

6. Įmonių, prekinių ženklų pavadinimai (17)

Sudaro 3% visų vardų: *Bacardi Boy* (*Bacardi* – alkoholinio gėrimo pavadinimas), *Coca cola*, *Diadora* (prekinis ženklas), *Espritas* (drabužių prekinis ženklas), *Estrela*, *Fanta*, *Fordas*, *Lego* (žaislų galimintojo įmonė), *Nokija*, *Norfa*, *Prada* (Italijos mados namai), *Rafaelo*, *Rolex*, *Sigma* (skaičiavimo mašinų gamykla), *Sprite*, *Ūdaras* (uždaroji akcinė bendrovė), *Vikonda* (lietuviško kapitalo koncernas).

7. Vardai, nurodantys augintoją ar veisėją (16)

Sudaro 3% visų vardų: *Arielle Augustinu*, *Aukselis Cass*, *Bride Augustinu*, *C. C. Dobilas*, *C. C. Paradise*, *Charm Augustinu*, *Girl Augustinu*, *Monet Augustinu*, *Cheval Chirac BS*, *Flyer BS*, *Kūca Ū*, *Nut Augustinu*, *Pride Augustinu*, *Quality Looks BS*, *Verona Augustinu*, *Winner Augustinu*.

8. Vandenvardžiai (13)

Sudaro 3% visų vardų: *Baltija*, *Dunojus* (ežeras Lazdijų raj.), *Kaviškė* (*Kaviškis* - ežeras Lazdijų raj.), *Minija*, *Mūša*, *Neris*, *Propuntas* (*Prapuntas* - ežeras Lazdijų raj.), *Spengla*, *Šešupė*, *Šešuva*, *Tamiza* (lenk. Temzė), *Tatula* (upė Biržų raj.), *Tauragnas*, *Venta*.

9. Abstraktai (13):

Sudaro 3% visų vardų: *Emocija*, *Fiesta*, *Kulminacija*, *Mada*, *Mažylė Taika*, *Mintis*, *Mistika*, *Mitas*, *Safaris*, *Sprintas*, *Svajonė*, *Tyluma*,*Vendeta*.

10. Gamtos reiškinių pavadinimai (12)

Sudaro 2% visų vardų: *Fata Morgana* (dėl oro temperatūros netolygumo kilę miražai), *Miražas*, *Pūga*, *Snaigė*, *Snaigė*, *Šalna*, *Šalna*, *Šerkšnas*, *Tornado*, *Tvanas*, *Žaibas*, *Žaibas*.

11. Gyvūnų pavadinimai (10)

Sudaro 2% visų vardų: *Boružė*, *Boružė*, *Foksas*, *Griežlė*, *Gulbė*, *Kūzė*, *Medūza*, *Mustangas*, *Plaštakė*, *Sabalas*.

12. Kosminių ir astronominių objektų pavadinimai (10)

Sudaro 2% visų vardų: *Galaktik*, *Galaktika*, *Jupiteris*, *Jupiteris*, *Kometa*, *Marsas*, *Saturnas*, *Saulė*, *Žvaigždutė*, *Žvaigždutė*.

13. Mitonimai (10)

Sudaro 2% visų vardų: *Elfas*, *Feniksas*, *Fūryja* (*Furija* - sen. graikų ir romėnų kerštо deivė), *Girinis* , *Hefaista*, *Helija* (graikų saulės dievo Helijo dukra), *Heraklis*, *Prometėjas*, *Ra*, *Tartaras* (gr. mitologijoje – dievybė ir vieta požemio pasaulyje).

14. Muzikos, meno, literatūros terminai (8)

Sudaro 2% visų vardų: *Belcanto* (dainavimo stilius, it. "puikus dainavimas"), *Lyra*, *Monumentas* (asmens ar įvykio atminimo architektūrinis ar dailės statinys; paminklas), *Nata*, *Rumba*, *Serenada*, *Trimitas*, *Valsas*.

15. Vietų ir vietovių pavadinimai (6)

Sudaro 1% visų vardų: *Balkanas* (*Balkanai* – pusiasalis Europos pietuose, kurio teritorijoje yra vienuolika valstybių), *Everestas*, *Germa* (archeologinė vietovė Libijoje), *Horstas* (iškilęs žemės plutos luistas), *Monblanas* (aukščiausias Vakarų Europos ir Europos Sąjungos kalnas), *Poligonas* (sausumos arba jūros ruožas ir oro erdvė virš jų, skirta ginklams ir kovos technikai bandyti).

16. Matavimo vienetų pavadinimai (5)

Sudaro 1% visų vardų: *Aras* (ploto matavimo vienetas), *Faradas* (SI sistemos elektrinės talpos matavimo vienetas), *Karatas*, *Legionas* (Romos armijos sunkiųjų pėstininkų kovinis vienetas), *Minutė*.

17. Įrankių, prietaisų, ginklų pavadinimai (3)

Sudaro 1% visų vardų: *Bumerangė*, *Inkaras*, *Špaga*.

18. Akmenų, mineralų, metalų pavadinimai (3)

Sudaro 1% visų vardų: *Perla*, *Perlas*, *Perlitas*,

Kiti (192)

Sudaro 38% visų vardų:

Amaretas, *Ara*, *Avilys*, *Bagama*, *Bayley's*, *Baltakartė*, *Banga*, *Barbė*, *Barbė*, *Bardo-Loxley*, *Basma*, *Bazeris*, *Blaine*, *Blyksnis*, *Bossanova*, *Botanika*, *Bravo*, *Bravo*, *Brisa*, *Brita*, *Bubastė*, *Buitis*, *Bumas*, *Calmondas*, *Catou*, *Cegram*, *Chacco-as*, *Chadas*, *Chadi*, *Chalifas*, *Chalva*, *Chartija*, *Cherokii*, *Chna*, *Chora*, *Chosas*, *Chrustal*, *Cormint de luxe*, *Cristo de ravel*, *Daironis*, *Daironsas*, *DBH Fret*, *Domino*, *Dora*, *Dosjė*, *Echoras*, *Ekstra*, *Elektra*, *Elitas*, *Eura*, *Faina*, *Fantsija*, *Fonema*, *Frachta*, *Gajanė*, *Gala*, *Gala*, *Galtero Miagal*, *Gate Open*, *Gaublys*, *Geltutė*, *Gercog*, *Goja*, *Granguš*, *Grima*, *Guta*, *Halė*, *Hartumas*, *Helanas*, *Hesonas*, *Hipatija*, *Hobis*, *Hora*, *Hornas*, *Huana*, Ice *Age*, *Iliberto I*, *Jožkė*, *Kabrioletas*, *Karta*, *Kemi*, *Korta*, *Koziris*, *Kutas*, *Kvatro*, *Lampūras*, *Lankstas*, *Latas*, *Laurion*, *Lenox*, *Leo*, *Liandras*, *Linksmas*, *Lira*, *Lita*, *Little Punky*, *Liuksas*, *Liuksas*, *Liuksas*, *Loras*, *Lota*, *Lugranus*, *Luidoras*, *Luvras*, *Mantija*, *Membrana*, *Merija*, *Mikstūra*, *Mimika*, *Miškuva*, *Nader El Gabry*, *Nafta*, *Nagė*, *Naigė*, *Naktigonė*, *Namudė*, *Narkiza*, *Narnė*, *Nesė*, *Niša*, *Nomina*, *Norgė*, *Nota*, *Oelke Van Hen Binenveld*, *Ogis*, *Pagrandukė*, *Pasma*, *Pinto*, *Pippi*, *Plasta*, *Pobedit H*, *Qatra*, *Red Baron Star*, *Religija*, *Relikvija*, *Retboy*, *Revo*, *Rewir*, *Rico Dono*, *Rivelino*, *Rondo*, *Rondo*, *Rudvils*, *Saldi*, *Salvė*, *Salvė*, *Sawa*, *Segram*, *Serena*, *Sesco*, *Sniega*, *Speedy Bandito*, *Stald Hellon S Ouinn*,

Šantė, Šerif Boy, Šėtra, Šilga, Šyra, Špargalkė, Štabas, Švara, Švitra, Tamsa, Tera, Totemas, Trojus, Ūpas, Valey of Paradise, Validas, Valsitis, Vanta, Varas, Vekselis, Velnio Nuotaka, Verdžio Opera, Versena, Vikora, Viskis, Vismaras, Volkomas, Wandera, Wiederhol, Windows, Wonder Girl, Zet, Zigzagas, Žargon, Žemaičiug, Žvangulis, Žvera.

Didžiausia žirgynuose surinktų vardų grupė yra vardai, kilę iš *asmenvardžių*. Tarp žemaitukų vardų tai antra pagal populiarumą grupė, tarp ristūnų – ketvirta. Lyginant visų trijų semasiologinių klasifikacijų duomenis, galima daryti išvadą, kad arklio veislė semantinei vardo reikšmei įtakos neturi. Sudėjus visų klasifikacijų duomenis, paaiškėja, kad bendra dažniausia semasiologinė motyvacija – *asmenvardžiai* (11% vardų), antra ir trečia pagal dažnumą – vardai, kilę iš *augalų, arba jų dalių pavadinimų* (8%) ir *valstijų, miestų, kaimų pavadinimų* (7%).

Semasiologinės vardų klasifikacijos svarbios ne tik siekiant atskleisti, kokie ir ką reiškiantys vardai yra dažniausi. Šios grupės – puikus pavyzdys augintojams, ieškantiems vardų.

5.3.3. Vardai, susiję su arklio kilme

355 arklių vardai suklasifikuoti pagal arklio kilmę: šių arklių tėvų vardus nurodė patys augintojai, arba jie buvo užrašyti lentelėse prie žirgų gardų. Kiti vardai taip pat galėjo sietis giminystės ryšiais, bet neturint kilmės knygų, kuriose būtų galima tai patikrinti, ir augintojams nežinant tėvų vardų, to išsiaiškinti nebuvo galima.

1. Vardai, suteikti pagal **motinos** vardo pirmąją raidę:
    a) kumelaitėms (156): *Afrika, Arielle Augustinu, Arzu, Bagama, Baltija, Banga, Barbė, Bella, Betė, Bija, Birma, Bitė, Bomba, Bona, Boružė, Braškė, Bridžita Bardo MG, Brigantina, Buitis, Bumerangė, Chada, Chartija, Chaseta, Cheta, Chna, Diadora, Dilema, Drobė, Dubysa, Dusia, Elektra, Estera, Etiketė, Faina MG, Fame, Fany, Fanta, Fantsija, Fatima MG, Fiesta, Fūryja, Gajanė, Gala, Galia, Geiša, Germa, Girl Augustinu, Gota, Graikija, Guotė, Guta, Guvė, Helija, Henrika, Hera, Hipika, Hoja, Holi, Jamaika, Kabė, Kabrioletas, Kanklė, Karta, Kasa, Katarina, Kaviškė, Kelmė, Kernavė, Kiara, Kibirkštis, Kirsna, Kjūba, Klajūnė, Klivija, Kometa, Korta, Korta, Kraitė, Krantė, Kražė, Kregždė, Krona, Krosna, Kuba, Kuklutė, Kulminacija, Kulpė, Kuosa, Kuosa, Lakosta, Ledi II MG, Ledi MG, Levandra, Lira, Lyra, Maja, Malta, Medatka, Medūza, Mega, Membrana, Mika, Mikstūra, Mimika, Minija, Mintis, Mirta,*

Monet Augustinu, *Mudrė*, *Mūša*, *Nafta*, *Nagė*, *Naigė*, *Naktigonė*, *Namibija*, *Narkiza*, *Narsuolė*, *Nasturta*, *Nata*, *Neila*, *Neptūnė*, *Neris*, *Nesė*, *Nica*, *Nikaja*, *Nimfa*, *Niša*, *Nokija*, *Norfa*, *Nota*, *Oliverija*, *Pantera*, *Perla*, *Pretorija*, *Raketa*, *Rumba*, *Saldi*, *Smilga*, *Svajonė*, *Šaka*, *Šalna*, *Šešupė*, *Šešuva*, *Šėtra*, *Špargalkė*, *Švara*, *Tamsa*, *Tatula*, *Tunradot*, *Vaidilutė*, *Vaiva*, *Valia II MG*, *Verona*, *Versena*, *Vikonda*, *Zaneta*;

b) eržiliukams (106): *Abatas*, *Amūras*, *Aristokratas*, *Avilys*, *Billis*, *Bitneris*, *Bazeris*, *Bočius*, *Boleslav*, *Bosas*, *Bumas*, *Bumerangas*, *Chanas*, *Cholinas*, *Chrustal*, *Dandis*, *Edinburgas*, *Elfas*, *Espritas*, *Fadas*, *Fokus Plius*, *Forsas*, *Fredis*, *Gaublys*, *Girinis*, *Gojus*, *Golden Ray*, *Grafas*, *Grėjus*, *Hajas*, *Hartumas*, *Helenas*, *Hercogas*, *Hercogas*, *Hesonas*, *Hibiskas*, *Hildegardas*, *Hobis*, *Horstas*, *Ice Age*, *Indigo*, *Jesso*, *Joke*, *Jupiteris*, *Jupiteris*, *Karalius*, *Karatas*, *Keltas*, *Klarijonas*, *Kontekstas*, *Kvatro*, *Lampūras*, *Lankstas*, *Lebrius*, *Lego*, *Liandras*, *Lyderis*, *Lobis*, *Lockers*, *Luidoras*, *Luvras*, *Maestro*, *Magic Boy*, *Masonas*, *Mitas*, *Modelis*, *Monakas*, *Monopolis*, *Monumentas*, *Mostas*, *Nėjus*, *Nektaras*, *Ohajus*, *Orleanas*, *Pipiras*, *Poligonas*, *Rivelino*, *Safaris*, *Sakalas*, *Santjago*, *Segram*, *Štabas*, *Tanenbergas*, *Tartaras*, *Tauragnas*, *Tauragnas*, *Tornadas*, *Trimitas*, *Triumfas*, *Tvanas*, *Ūpas*, *Vagneris*, *Validas*, *Valsas*, *Valsitis*, *Varas*, *Vėjas*, *Vekselis*, *Viskis*, *Volkomas*, *Vudis*, *Windows*, *Winetu*, *Winstonas*, *Zigzagas*, *Žygis*.

2. Vardai, suteikti pagal **tėvo** vardo pirmąją raidę:

a) kumelaitėms (15): *Calvina Z*, *Carleone*, *Chalva*, *Chuanita*, *Coca cola*, *Harina*, *Katerina*, *Korida*, *Laisvė*, *Migracija*, *Perla*, *Roksana*, *Snaigė*, *Sugar-free*, *Šyra*;

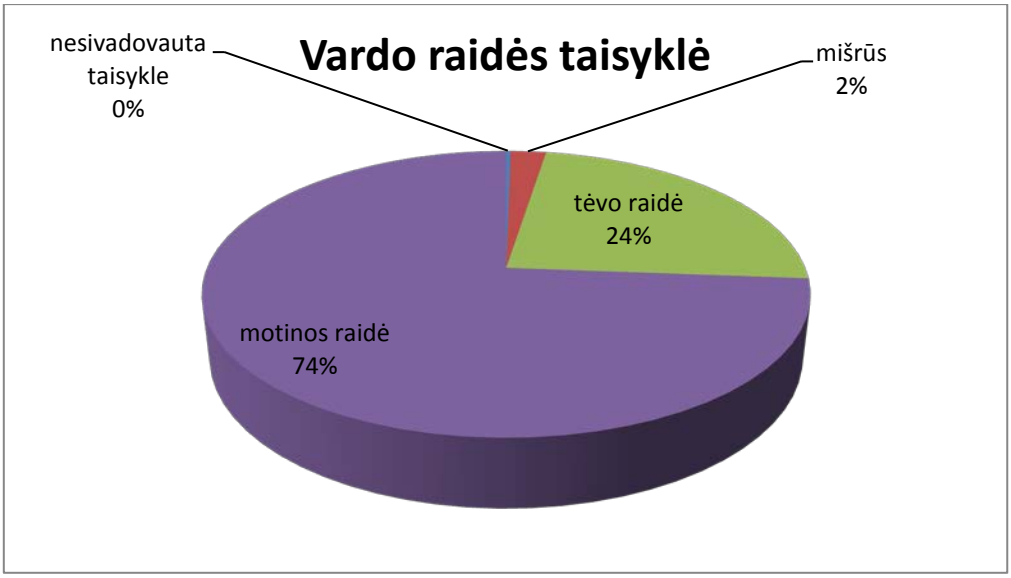
b) eržiliukams (69): *Action*, *Aikštis*, *Aitvaras*, *Akordas*, *Aktorius*, *Aras*, *Avataras*, *Bacardi Boy*, *Bacardi*, *Belcanto*, *Caliente*, *Castellaro*, *Catou*, *Chadi*, *Chalifas*, *Charzaj MG*, *Chemingvėjus II*, *Chenet*, *Chogas*, *Clasic-q*, *Cormint de luxe*, *Correct*, *Crimes*, *Daironis*, *Dango*, *Delano*, *Demeter d*, *Donas*, *Elinas*, *Epas*, *Ernesto 22*, *Feniksas*, *Franco*, *Hamleris*, *Haremas*, *Hemborgas*, *Horizontas*, *Jeanne*, *Jotvingis*, *Labanoras MG*, *Labradoras II MG*, *Lagosas*, *Lambertini MG*, *Lenox*, *Libras II MG*, *Libras MG*, *Libretas*, *Lorenzo*, *Mustangas*, *Nader El Gabry*, *Need for speed*, *Nepal*, *Propuntas*, *Quickie dee doo*, *Rafaelo*, *Reljefas*, *Remember Me*, *Revo*, *Rico Dono*, *Robinas*, *Rolex*, *Roterdamas*, *Stokbroens Carano Star*, *Škvalas*, *Tadas*, *Tinklas*, *Tropikas*, *Vasalas*, *Žaismas*.

3. Mišrios darybos vardai (8): *Chilly Jane* (kumelės tėvas *Chrustal*, motina *Jeanne*, taigi, vardas sudarytas pagal tėvo ir motinos vardus. Taip daryti populiaru, kai ir iš tėvo ir iš motinos pusės

yra garsių, daug sporte pasiekusių žirgų); *Costolany Donžuan Star* (įdomi šio trižodžio vardo daryba. Kai Žagarės žirgynas priklausė Z. Datlefui, visiems čia išveistiems arkliams buvo pridedamas priedėlis Star. *Donžuan* dalis pridėta pagal motiną. Costolany – arklio tėvo vardas; kai šis varžybose pelnė daug apdovanojimų, nutarta tokį patį vardą pridėti ir palikuoniui); *Leila, Luara* (abiejų kumelių tėvų vardai prasideda *L* raide); *Cristo de ravel* (arklio tėvo vardas *Cristo,* senelio vardas – *Quidam de ravel,* taigi, vardas sudurtinis); *Freddy Girl* (kumelės tėvo vardas – *Handoverdabreadfred,* panaudotas paskutinis šio vardo sandas ir motinos vardo raidė); *Kentucky Next* (motina *Kosmetika*, tėvas *Next Onion*); *Kornetas* (arklio motina – *Karina*, tėvas – *Hercogas*. Žodis *kornetas* reiškia žemiausio kavalerijos karininko laipsnį, o *hercogas* lotyniškai reiškia „karo vadą“. Vardas suteiktas atsižvelgiant į tėvo vardo semantiką ir motinos vardo raidę).

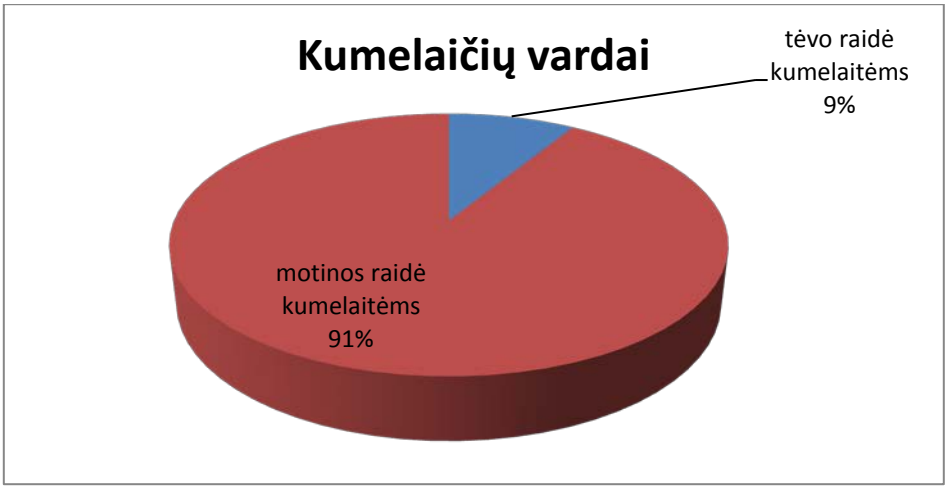
4. Vardai, suteikti nesivadovaujant taisykle (1): *Bembis*.

Matyti, kad dažniausiai vardai suteikiami pagal motinos vardo pirmąją raidę. Procentinis vardų pasiskirstymas pavaizduotas 7 paveiksle:

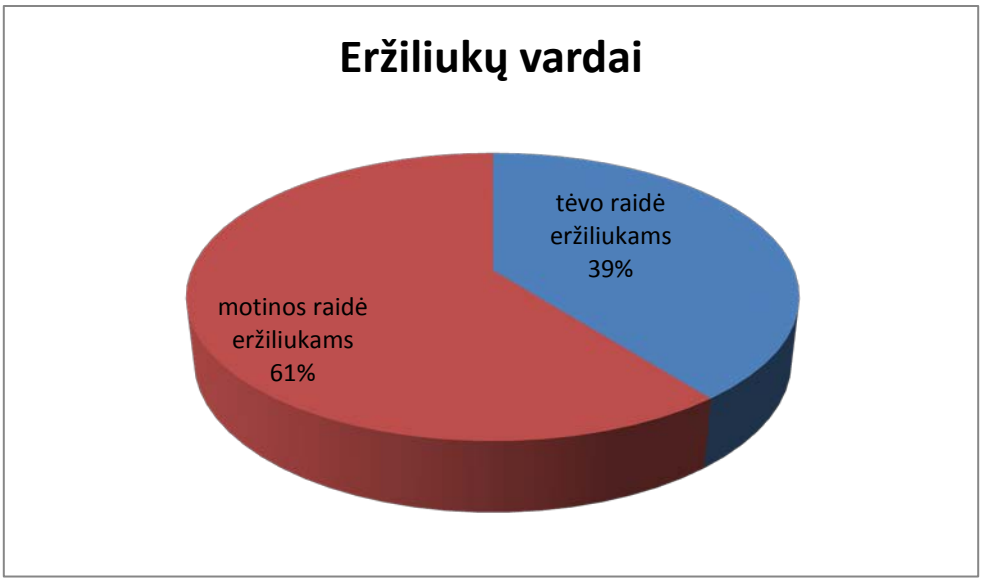

7 p a v e i k s l a s . **Pirmosios vardo raidės taisyklės taikymas**

Pirmosios motinos vardo raidės taisyklė dažniausia visose trijose grupėse. 74% visų vardo raidės taisyklės atžvilgiu tirtų vardų yra suteikti būtent pagal motinos vardo pirmąją raidę. Kiek kitokie rezultatai matyti 8 ir 9 paveiksluose:

8 p a v e i k s l a s . **Vardų parinkimas kumelaitėms**

9 p a v e i k s l a s . **Vardų parinkimas eržiliukams**

Eržiliukams vardai dažnai parenkami ir pagal tėvą. Dažniau šios taisyklės laikomasi ir suteikiant vardus žemaitukams. Vieningai beveik vien motinos vardo raidės taisykle vadovaujasi tik ristūnų veisėjai.

Keista, kad arklių augintojai skundžiasi vardų trūkumu, bet rinkdami vardus, stengiasi surasti jau egzistuojančių žodžių, retai pagalvojama apie vedinius ir dūrinius. Jei eržilo vardas *Bumas*, tai jo palikuonys bus *Bonifacijus* ir *Braškė*, bet ne *Bumutė* ir *Bumytis*. Pirma vardo raidė paliekama neva tam, kad būtų lengviau atsekti kilmę, nepagalvojant, kad galima palikti, pavyzdžiui, visą šaknį.

Tarp mišrios darybos vardų – tik anglų kalbos pavyzdžiai. Galbūt praverstų pasimokyti iš jų kuriant vardus sava kalba.

5.4. Arklių pravardės

Pravardė – netikras, išgalvotas vardas ar pavardė[28]. Arkliams, kaip ir žmonėms, dažnai suteikiamos pravardės. Pravardžių suteikimo motyvai gana įvairūs: jos priklauso nuo arklio charakterio, fizinių savybių ar šeimininkų kaitos. Pravardės egzistuoja šalia oficialaus dokumentuose užfiksuoto arklio vardo, neretai objektyviau atpindėdamos su arklio gyvenimu susijusius įvykius.

Dažnai vienas arklys per visą savo gyvenimą pakeičia kelis šeimininkus arba tiesiog yra prižiūrimas ne vieno žmogaus, todėl gauna net keletą skirtingų pravardžių. Kaip atskirą grupę galima išskirti per klaidą įgytus vardus – dažnai tai šeimininkų nesusišnekėjimo perkant ir parduodant arklius pasekmė.

Tokie ne dėl arklio savybių, o per klaidą įgyti vardai priskirtini keturiems arkliams: *Forui, Frankai, Guobai* ir *Biksui*. *Foras* visų vadinamas *Fredžiu* – perkant arklį, per klaidą pasakytas kitas vardas (tačiau kaip tikrąjį vardą informantas pateikė *Forą*). Įdomi *Frankos* vardo atsiradimo istorija: nupirkus kumelę, neturėta jos dokumentų ir nebuvo žinoma, koks tikrasis kumelės vardas. Iš pradžių ji buvo pravardžiuojama *Franka-Patranka*: taip juoktasi iš kumelės karšto būdo. Vėliau prisimintas gražus sąskambis iš dainos: „O Franka Franka, ištiesk man ranką...“ Taip šis vardas ir prigijo. Gavus dokumentus paaiškėjo, kad kumelė visai ne *Franka,* o *Dinėja*, tačiau savininkė tikruoju vardu laiko pravardę. Perkant kumelę *Guboją* ir užsirašant jos vardą (paprastai dokumentai šeimininką pasiekia vėliau, sutvarkius kai kuriuos formalumus), suklysta ir užrašyta *Guoba*. Taip šis vardas ir liko, juo kumelė įregistruojama varžyboms, jis nurodomas jos palikuonių kilmės knygose. Atvežus kelis naujus arklius į žirgyną, sumaišyti jų vardai – taip *Britas* tapo *Biksu*.

Treneris R. Karmazinas teigė, kad pravardės dažniausiai suteikiamos iš užsienio atvežtiems arkliams, arba tada, kai vardas neatitinka arklio būdo, išvaizdos. Dėl savo aršaus būdo daug pravardžių gavo arklys *Dalaras*: *Nasrai, Krokodilas, Spragtukas* (arklys kandžiojosi); dėl charakterio *Slibino* pravardę įgijo eržilas *Ginete*. Dėl išvaizdos ir būdo (stambi, nerangi) kumelė *Elbė* gavo *Pandos* pravardę. Ši pravardė vartota taip dažnai, kad išstūmė tikrąjį vardą. *Elbės* atvesta kumelaitė pavadinta *Pantera* – vardas suteiktas pagal motinos pravardės, o ne vardo pirmąją raidę. K. Mankauskaitės žirgas

[28] DLKŽ 2000: *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*, vyr. red. S. Keinys. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.

Revo – didelis, stambus gyvūnas, dėl to gavęs *Tanko* pravardę. Vilniaus žirgyno treneris pasakojo, kad dažnai kumpanosiai arkliai, kurie bėgdami neįprastai aukštai kelią galvą, pravardžiuojami briedžiais. Jo žodžius patvirtino du raiteliai iš kitų žirgynų – kumelė *Girl Augustinu* turėjo kumpoką nosį, trumpą apatinį žandikaulį ir dėl to praminta *Brieduku*. Galvą aukštai keliantis arklys *Feniksas* irgi gavo *Briedžio* pravardę.

Žirginio sporto klube *Lavita* dažniausiai renkami nelietuviški vardai, o vėliau visi arkliai gauna pravardes. *Calvina Z* pravardžiuojama *Tatanka*, arklio *Laurion* pravardė *Profesorius*, o *Cesco* vadinamas *Kalviu*. Sulietuvinami ir tokie vardai, kaip *Golden Ray* (arklys pravardžiuojamas *Rėjumi*) arba *Hidalgo* (vadinamas *Mažiumi*). *Origono* žirgyne auginamas *Perlitas* vadinamas *Prževalskiu*. Arklys panašus į šią mokslininko pavarde pavadintą Mongolijos arklių rūšį. Kitas žirgyno augintinis – *Grantas* – vadinamas *Miegančiąja Gražuole*, nes vaikščioja labai lėtai, vilkdamas koją už kojos.

Pastebima tendencija trumpus vardus ilginti: *Daras* pravardžiuojamas *Darjušu*, *Žygis – Žygimantu, Guoba – Gumbuku, Gubiku, Gubuku, Guobiku*. Ir taip jau ilgo vardo savininkas *Kontekstas* vadinamas *Kontekstupu*, taip pat – *Končiu, Garbaniumi* (dėl karčių ir uodegos garbanotumo), *Juoduoju Gražuoliu* (dėl spalvos, žvaigždės kaktoje ir orios išvaizdos). *Konteksto* vardas neįprastas, todėl arklys vis pavadinamas tai *Kontūru*, tai *Konspektu*. Dėl sąskambio kumelė *Fortūna* pravardžiuojama *Karūna*, *Hanoperis – Poperiu*, taip pat jo vardas trumpinamas ir dažnai jis vadinamas *Hanu*. Tikrojo *Riešuto* vardo niekas nė nežinojo – buvo žinoma, kad oficialus arklio vardas kitoks, o *Riešutu* pavadintas dėl kailio spalvos. Taip pat dėl spalvos pavadinta ir kumelė *Saulė* – dokumentuose įrašytas kitas vardas, bet šeimininkė jį pakeitė į, jos nuomone, gražiau skambantį ir labiau tinkantį. Vardas *Savigon* primena vyno *Sauvignon* pavadinimą, todėl arklys tokiu vardu kelia juokingas asociacijas ir gavo pravardę *Kubušas* (kito gėrimo pavadinimas). Vardą *Sugar-free* sunku tarti, jo reikšmė ne itin tinka žirgui, todėl, šaipydamiesi iš įmantrumo, jojikai kumelę perkrikštijo *Vandos* vardu. Daug pravardžių turi po Lietuvą nemažai keliavęs arklys *Urioso*, kuriam kiekvienoje naujoje vietoje būdavo duodamos vis kitos pravardės: *Uris, Ursis, Urikas, Urichas, Sūrikas, Širmis, Šimelis, Širmantas, Širimantas, Šimelionis*. Beje, į Lietuvą atvežtas *Urioso* buvo pavadintas *Argu*, o vėliau, gavus dokumentus, paliktas jo dailiai išvaizdai, šeimininkės nuomone, labiau tinkantis vardas.

Vilniaus žirgyne laikomas arklys *Red Baron Star* pravardžiuojamas *Juodžiu*, nes taip paprasčiau. *Juodžio* pravardė užimta, todėl kitas ten pat laikomas juodos spalvos žirgas *Rudolfas* pramintas *Rudžiu*.

Iš tiesų, tiek pravardžių egzistavimas, tiek onomasiologinės motyvacijos buvimas įrodo augintojų norą suteikti arkliams vardus pagal jų unikalius bruožus. Dažnai nieko nereiškiantys vardai

pasmerkti būti nevartojami. Raitelis A. Zdanavičius teigė, kad ilgi trižodžiai vardai ir neturi būti vartojami kasdienybėje. „Smagiausia, kai varžybose kviečia į varžybinę aikštę ir ištaria tą ilgąjį vardą, o kasdienybėje susigalvoji trumpinį arba pravardę.“

Dauguma arklių turi vienas ar kitas pravardes, tačiau, laikui bėgant ar situacijai pakitus, jos keičiasi, o vardas išlieka. Retai kada pravardė prigyja visam gyvenimui ir pakeičia vardą.

6. ARKLIŲ VARDŲ SUTEIKIMO TAISYKLĖS

Ne vienas informantas, paklaustas, kur ieškotų vardo kumeliukui, įvardijo tai kaip problemą, galvosūkį. Pasiteiravus, koks turėtų būti vardas, dažnas skirdavo pirmenybę trumpam, gerai skambančiam, prasmingam vardui, tačiau prisipažindavo, kad tokį išrinkti sunku. Nemažai informantų teigė, kad jiems praverstų kokios nors gairės, kad reikalingas arklių vardų žodynas. Rašant darbą, buvo numatyta surinktus vardus pateikti žodyno pavidalu. Tačiau be tų, kurie džiaugtųsi galėdami vardus rinkti iš tokio žodyno, atsirado ir tokių, kurie buvo prieš žodyno pateikimą. Augintojai teigia, kad vardą sugalvoti yra labai sunku, kad veisliniams arkliams negalima kartoti to paties vardo visoje veislės istorijoje. Toks žodynas suteiktų galimybę kitiems augintojams nusirašyti išskirtinius, vienetinius vardus ir taip pažeisti šią taisyklę.

6.1. Taisyklės Lietuvoje

Keli apklaustieji aiškino, kad jokių taisyklių Lietuvoje nesama – kaip žmogus nori, taip ir vadina savo arklį. Nenuostabu, kad dalis augintojų nežino apie egzistuojančias taisykles, nes ne visose interneto svetainėse, kuriose turėtų būti pateikta informacija, ji išties yra[29]. Visi arkliai privalo būti registruojami ir ženklinami, o „žirgo pasas – tai svarbus dokumentas, be kurio negalimas joks judėjimas.“[30] Pirmasis arklio vardas, kuris yra įrašytas jo pase – tai tas vardas, kuriuo jis buvo pirmą kartą registruotas Nacionalinėje federacijoje. Net pakeitus arklio vardą, apie jį visada sakoma: *naujas vardas,* o senasis vardas irgi įrašomas pase. Taigi, savam kieme arklį galima vadinti kaip tik patinka, tačiau oficialiai arklio vardas yra toks, koks yra dokumentuose. Pagal taisykles, o ne savininko norus, turi būti pavadinami kilmingi, veislynuose atvesti arkliai.

Nemuno žirgyno zootechnikė R. J. pasakojo, kad Lietuvoje kiekviena asociacija priima savas taisykles. Šiame žirgyne vadovaujamasi senomis tradicijomis ir arkliui vardas renkamas iš pirmosios jo motinos vardo raidės, taip pat labai pageidautina, kad vardo viduryje būtų ir tėvo vardo pirmoji raidė (tačiau ši sąlyga nebūtina). Jeigu kumeliuko tėvas labai garsus eržilas, jam gali būti suteiktas vardas ir iš tėvo pirmosios vardo raidės. Siekiama, kad ūkyje, kuriame veisiami arkliai, tie patys vardai

[29] Kalbantis su žemės ūkio ministerijos darbuotoju, buvo gautas atsakymas, kad visa informacija yra asociacijų puslapiuose, internete. Tačiau ieškant tokios informacijos, dažnai tegalima rasti užrašus „Apie mus...“ arba „Informacija ruošiama...“ Pavyzdžiui, Lietuvos sunkiųjų arklių augintojų asociacijos svetainėje: http://ls.horses.lt/index.php?id=2, žiūrėta 2014 04 18
[30] Dranseika A.. 2006: Žirgo pasas. *Hipodromas* 1, 32-33.

nesikartotų. Kumeliukui, iš kurio tikimasi išaugsiant veislinį eržilą, rekomenduojama nekartoti vardo, kuriuo buvo pavadintas kuris nors kitas eržilas jo kilmės linijoje. Pasak R. J., prie vardo galima pridėti kokių nors priedų. Pavyzdžiui, jeigu pirkėjas įsigijo perspektyvų arklį ir nori, kad šis garsintų jo klubą, žirgyną, fermą ar kokią kitą organizaciją arba jiems atstovautų, prie arklio vardo pridedamas koks nors žodis, tad visi žirgininkyste besidomintys asmenys jau žinos, iš kur kilęs ir kam priklauso arklys. Jeigu pridedamas žodis *Plius* (pavyzdžiui, *Safyras Plius*), tai reikš, kad arklys atvestas Violetos Pliuskienės ūkyje, Krosnos žirgyne; prierašas *G* reikš, kad arklys iš Onos Gutkauskienės ūkio; *L* – iš Valdemaro Urbono ūkio, Lankupių kaimo; prie vardo prirašytas žodis *Star* reikš, kad arklys iš Žagarės žirgyno; žodis *Augustinu* – kad arklys atvestas Augustinų dvaro žirgyne; priedėlis *MG* – kad tai Mariaus Grūdės išaugintas arklys.

Renkant vardą veisliniam arkliui, jo protėviai yra labai svarbūs. Tai aptarta 4 šio darbo skyriuje. Kilmės knyga – tai registras, kuriame yra suregistruota veislės kilmė, t. y. duomenys apie visus protėvius[31]. Pagal kilmės knygoje pateiktą genealoginį medį galima pasekti vardų perdavimo tradicijas. Pavyzdžiui, trakėnų veislės arklio *Konteksto* tėvas buvo *Heleris,* o motina *Kalifornija*. Taigi, vardas pasirinktas pagal motinos vardo raidę. *Kalifornijos* tėvas – *Liteksas,* motina – *Kenija*. Vėl renkamasi motinos vardo raidę. *Kenijos* tėvas – *Gret ex Goebro,* motina – *Karelija*. Karelijos tėvas – *Privet,* motina – *Kritika*. Akivaizdu, kad paisoma tradicijos rinkti vardą pagal motinos vardo pirmąją raidę. Šis arklys atvestas *Nemuno* žirgyne, taigi, pasitvirtina informantės žodžiai apie jų žirgyno taisykles.

Stambiųjų žemaitukų veislės arklio *Tado* tėvas – *Talinas,* motina – *Dubysa*. Jei vardas renkamas pagal tėvo liniją, tai senelio vardas turėtų būti iš tos pačios raidės, tačiau senelis – *Gripas,* o senelė – *Trasa*. Pastarosios tėvai – *Platan* ir *Tragedija, Tragedijos* tėvas – *Klintas,* motina – *Talija*. Matyti, kad vardai bandyti sieti giminiškais ryšiais, tačiau bendros taisyklės nesilaikyta.

Pasak *Smiltynų žirgų mylėtojų klubo* įkūrėjos E. Gaisrytės, gero veislinio eržilo vardas nekeičiamas net jį išvežus į užsienį. Gali pasikeisti sunkus užsieniečiams lietuviško vardo tarimas, bet ne pats vardas, kuris daug pasako apie arklį. Taip pat nekeičiamas ir iš užsienio atvykusio arklio vardas, dažniausiai tik pridedama lietuviška galūnė.

Daug tokių nelietuviškų vardų surinkta *Lietuvos mažųjų žirgų augintojų asociacijoje*. Pasak jos prezidento J. Griciaus, dar visai neseniai Lietuvoje nebuvo tikrų ponių, o tik ponių klasės arkliai – taip vadinami visi arkliai, kurių ūgis ties gogu (aukščiausia vieta nugaroje) siekia iki 148 cm. J.

[31] Karaliūnas S. 1997: *Kalba ir visuomenė*. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, p. 159.

Griciaus ūkyje auginami visai miniatiūriniai, dažnai nei metro ūgio nesiekiantys arkliukai. Ši veislė įvežta, todėl visi veisliniai eržilai ir kumelės turi nelietuviškus vardus. Galbūt dėl to, kad kumeliukų sulaukiama ne tiek jau daug, jiems vardai galvojami pagal ypatingas taisykles: pirmoji vardo raidė turi būti tokia pati kaip ir motinos, o trečioji – kaip tėvo. Šios taisyklės jam niekas nerekomendavo ir laikytis neliepė, bet jis girdėjęs, kad yra ir kitų, ja besivadovaujančių žmonių. Įdomu tai, kad tokiu būdu išrinkti vardai nevartojami, išrenkamas kitas – „namų“ vardas. Kyla klausimas: jei arklys identifikuojamas pagal numerį ir „namų“ vardą, tai kam reikalingas dokumentuose įrašytas pagal taisykles išrinktas vardas, kurio nežino net pats savininkas?

Marvos žirgyne trenere dirbanti R. Naudžiūtė, išgirdusi tokią dviejų raidžių taisyklę, nustebo. Taisyklę ji buvo girdėjusi, bet nežinojo, kad kažkas iš tiesų gali ja vadovautis. Trenerė teigė, kad, pavyzdžiui, *Nemuno* žirgyne tai tikrai nebūtų įmanoma. Ten atvedama labai daug kumeliukų ir sunku sugalvoti vardą net pagal motinos vardo raidę. Problema ta, kad gerus duomenis turinti kumelė neretai atveda tokių pat tinkamų veislei kumelaičių, o šios turi „paveldėti“ motinos vardo raidę. Taip atsiranda trys kumelės, kurių vardai iš tos pačios raidės ir visų jų palikuonims galvojami vardai vėlgi iš tos pačios raidės. Arklių gyvenimas netrumpas, ir jei nutinka taip, kad šių kumelių kumeliukai vėl tampa linijos tęsėjais, darosi labai sunku sugalvoti vardus. R. Naudžiūtė juokėsi prisiminusi, kad seniau buvo stengiamasi palikuonims suteikti gražius, skambius ir prasmingus, net antikinius vardus, vėliau – tokius, kurie nerėžtų ausies, o dabar – bet kokius. Kai vardų rinkėjai nieko prasmingo nebesugalvoja, arklidėse galima pamatyti net besirimuojančių vardų – *Bride, Pride, Basma, Pasma*.

Plačiau apie vadovavimąsi pirmosios vardo raidės taisykle rašoma 6.1. poskyryje. R. Naudžiūtės nuomone, daugiausia vardų yra išrenkama pagal motinos vardo pirmąją raidę. Taip elgiamasi ir Lietuvos trakėnų žirgų augintojų asociacijoje. Prieš priimant sprendimą laikytis motinos vardo raidės taisyklės, šioje asociacijoje vardai buvo suteikiami vien tik pagal tėvo vardo raidę. Tai daug blogiau, nes eržilai palieka dar daugiau palikuonių, nei kumelės – vadinasi, ir vienodai prasidedančių vardų.

Yra žirgynų, kuriuose vadovaujamasi tarptautiniais nuostatais. Tada kumelaitei vardas išrenkamas pagal motinos vardo pirmąją raidę, o kumeliukui – pagal tėvo. Šiomis taisyklėmis turėtų vadovautis visi Lietuvos arklių augintojų asociacijos (LAAA) nariai. LAAA interneto puslapyje rašoma, kad vardai neturėtų kartotis toje pačioje veislėje[32].

[32] http://www.horses-laaa.lt/ljz-veislininkystes-veiklos-atmintine, žiūrėta 2014 05 02

Žemaitukų veislės arklius auginantis V. Kulokas[33] vardus arkliams renka pasitelkęs žemėlapį: yra sena taisyklė šios veislės žirgams vardus rinkti pagal įvairius vietovardžius. Taip pat V. Kulokas taiko ir motinos bei tėvo pirmųjų vardo raidžių taisyklę – kumelaitei renka vardą pagal motinos, o eržiliukui – pagal tėvo vardą.

Vilniaus žirgyno zootechnikė N. Nemčinskienė pasakojo, kad jų žirgyne arabų veislės žirgams vardai suteikiami laikantis WAHO (World arabian horse organization – Pasaulio arabų žirgų organizacija) taisyklių. „WAHO taisyklės yra privalomos visiems Registruojantiesiems nariams. Šios taisyklės nustato ir palaiko suderintus tarptautinius arabų arklių dokumentavimo standartus. <...>“[34] Taisyklėse rašoma, kad visose žirgo registracijos formose pirmiausia nurodomas arklio vardas. „Gimus kumeliukui, kumelės savininkas turi pateikti tos šalies, kur gimė kumeliukas, Registro tarnybai atitinkamą patvirtintą formą, kurioje nurodyta gimimo data, lytis, spalva, siūlomas vardas <...>“[35] Taip pat minima, kad vėliau žirgo vardas negali būti keičiamas.

N. Nemčinskienė teigė, kad lietuviškų veislių arkliams vardų ieško vietovardžių žodynuose. Jos nuomone, visiems žirgams vardai turėtų būti suteikiami pagal vienodas taisykles, nes kai vienur vardai suteikiami pagal tėvą, o kitur pagal motiną, įvedama nereikalingos sumaišties.

Tokia sumaištis egzistuoja žirginio sporto klube *Lavita*. Anksčiau šiame žirgyne vardai buvo suteikiami pagal motinos vardo pirmąją raidę, vėliau – pagal tėvo. Žirgyno savininkė teigė, kad arkliui galima suteikti kokį tik nori vardą, o prireikus jį galima pakeisti. Dažniausiai šiame žirgyne parenkami angliški arba itališki vardai, nes orientuojamasi ne į lietuvių rinką. Pardavimui žirgai auginami ir Augustinų Dvaro žirgyne. Pasak žirgyno administratorės E. Giedraitytės, visi žirgai šiame veislyne auginami pardavimui į užsienį, todėl renkami tokie vardai, kuriuos suprastų užsieniečiai. Atvesto kumeliuko galima neregistruoti beveik metus, o per tą laiką paaiškėja mažylio charakteris – pagal tai ir suteikiamas vardas. Prie kiekvieno vardo pridedamas veislyno pavadinimas, tad visi vardai yra dvižodžiai.

Ilgai dirbęs užsienyje, o dabar Kernavėje arklius auginantis sportininkas Rimas pasakojo, kad griežtai taisyklių laikosi tik tie augintojai, kurie veislia „grynas“ veisles – tokias kaip arabų, anglų grynakraujų (teigiama, kad didžioji dalis veislių yra negrynos, kurtos maišant įvairias kitas). Pasak sportininko, arklio vardas turėtų atspindėti vietą, iš kurios kilusi visa veislė. Veisdamas achaltekų

[33] Savickaitė R. 2009: *Kaunietis žirgų vardus renka su žemėlapiu*. Prieiga internete: http://verslas.delfi.lt/country/article.php?id=24695043 (žiūrėta 2013-11-15).
[34] *Pasaulio arabų žirgų organizacija: taisyklės ir reikalavimai kilmės knygos sukūrimui ir vedimui*: 2008. Utena, leido ir spausdino UAB „Utenos Indra“. P. 6.
[35] *Pasaulio arabų žirgų organizacija: taisyklės ir reikalavimai kilmės knygos sukūrimui ir vedimui*: 2008. Utena, leido ir spausdino UAB „Utenos Indra“. P. 25.

žirgus, stengėsi, kad vardai būtų azijietiški (achaltekai – iš Turkmėnijos kilusi veislė), lietuviškų veislių arkliams suteikdavo lietuviškus vardus. Rimas papasakojo apie taisyklę, kurios kai kada laikomasi tiek Lietuvoje, tiek užsienyje: jei kumeliukų tėvai tie patys, palikuonims suteikiami vienodi vardai su eilės numeriu, pavyzdžiui Geiša 1, Geiša 2, Geiša 3 ir t. t.

Taigi, bendros taisyklės, apibrėžiančios vardo suteikimą arkliui, egzistuoja tik asociacijose registruotiems veisliniams arkliams. Kiekviena augintojų sąjunga ar asociacija, jungianti tam tikros veislės augintojus, užsiimanti veisimu ir vedanti kilmės knygą, pati nustato veisimo ir registravimo taisykles. Tačiau išnagrinėjus žirgų vardų kilmės knygas, tampa akivaizdu, kad ne visada šių taisyklių paisoma. Lenktynininkas V. Perednikas teigė, kad pagal motiną renkami eržiliukų vardai, o pagal tėvą – kumelaičių. LAAA narys pasakojo, kad Lietuvoje visos kumelės vadinamos pagal motiną, o eržilai - pagal tėvą (t. y., atvirkščiai). Pasak jo, asociacija uždraudusi suteikti ne tik antrą vardą, bet ir antrą sandą (pavyzdžiui, *Safyras Star*). Žinoma, tai netiesa (ir antrą vardą, ir antrą sandą suteikti galima, negalima tik visiškai pakeisti veislinio arklio vardo), bet šis pavyzdys gerai iliustruoja faktą, kad augintojai ne visada žino taisykles.

6.1.1. Pirmosios vardo raidės taisyklė

Tarp onomasiologiškai nemotyvuotų vardų pasitaiko tokių, kurie verčia stebėtis. Dėl kokių priežasčių gali būti suteikiami tokie vardai, kaip *Fagotas, Internetas, Išradimas, Įtampa, Kontekstas, Konvulsija, Kulminacija, Langas, Lysvė, Orgilas*? Kas norėtų šaukti savo arklį *Šaka, Šaukštu, Šveicarijos Viskiu, Tragedija, Veidu*? Veislynuose egzistuoja taisyklė nekartoti to paties vardo visoje veislės istorijoje. Kiek yra skirtingų žmonių vardų Lietuvoje, turbūt būtų sunku pasakyti, o štai pavardžių kiekis fiksuotas, nes jos yra bendros kažkokioms žmonių grupėms. Kas vyksta, kai bandoma arkliams rinkti vardus pagal tėvus, t. y., kai vardai tarsi atlieka pavardės funkciją? Į šį klausimą atsako 5.1. skyriuje išanalizuoti žemaitukų vardai. Jų veislės kilmės knygoje vardai prasideda tik iš 10 skirtingų raidžių:

97 kartus vartota K raidė.
32 kartus vartota T raidė.
29 kartus vartota A raidė.
22 kartus vartota Ž raidė.
7 kartus vartota P raidė.
4 kartus vartota V raidė.
3 kartus vartota U raidė.

1 kartą vartota Č raidė.

1 kartą vartota J raidė.

1 kartą vartota S raidė.

Raidė *K* – vyraujanti, o geriausių motininių kumelių, kurios bus tinkamos veislės tęsimui, vardai taip pat prasideda *K* raide. Dėl to paskutines tris pavyzdyje pateiktas raides galima laikyti beišnykstančiomis. Vadovaujantis taisykle nekartoti vardo ir rinkti jį pagal motinos vardo raidę, kumelių šeimos medis ima atrodyti taip, kaip pavaizduota 1 lentelėje:

1 l e n t e l ė . **Kumelių šeimos medis**

I karta (1 vardas)	**II karta (3 vardai)**	**III karta (9 vardai)**	**IV karta (28 vardai)**	**V karta (42vardai)**
Kaštankė	Kolonija	Karamelė	Kekė	Kerpė
	Kopa	Kelmė	Kamilija	Kastilė
	Kolekcija	Kalvarija	Kena	Koletė
		Kilpa	Kastė	Klasika
		Korida	Klanė	Aiva
		Kamelija	Junda	Auska
		Kvota	Auta	Kamanė
		Kasetė	Karna	Kvista
		Katė	Kamilė	Kregždė
			Kelmutė	Karklė
			Kražantė	Kačeta
			Korita	Koralė
			Kintė	Kielė
			Audenė	Kasija
			Klumpė	Keramika
			Kanarėlė	Karolina
			Klaipėda	Kamelija
			Korta	Katėja
			Kuba	Krona
			Kruoja	Kernavė
			Kaukė	Audra
			Kuosa	Katėja
			Kava	Kamanė
			Kaskada	Kupolė
			Kaitra	Klevutė
			Korda	Kvistė
			Kražė	Karjera
			Kamanė	Kregždutė
				Kražantė
				Kielė
				Klajūnė
				Karina
				Kaukė

Krona
Korsika
Karma
Kintė II
Kalvarija
Kamėja
Kosmėja
Kanta
Katra

Žemaitukų arklių nėra tiek daug, kiek kitų veislių arklių, todėl augintojams kol kas pavyksta išvengti *Konvulsijų* ir *Peilių* bei *Šakučių*, tačiau didžiuosiuose šalies žirgynuose, kuriuose atvedama po 50 kumeliukų per metus, vardų rinkimas dėl tokių taisyklių tapęs iššūkiu. Dusetų žirgyno veterinarė teigė, kad nebesistengia ieškoti prasmingų vardų. „Ką gali reikšti *Nokija* arba *Braškė*? Visi grikių, žirnių ir kalnagūbrių pavadinimai arklių vardams jau panaudoti. Kai reikia išrinkti vardą iš nurodytos raidės, pasidomima, kad kitoje kalboje šis nereikštų „mirties“ arba „tualetinio popieriaus“, bet tik tiek“. Panašiai kalbėjo ir Lietuvos liaudies buities muziejaus žirgyne dirbanti mergina. „Žirgyno arkliai – valstybės nuosavybė, todėl renkant vardus per daug nesistengiama. Visi eržilai vadinami pagal tėvą – iš *A* raidės, o visos kumelės – pagal motiną, iš *K* raidės. Vardus sugalvoti sunku, dažniausiai parenkamas bet koks žodis.“

Daug abejotinos reikšmės vardų pastebėta analizuojant ristūnų kilmės knygą ir žirgynuose surinktus vardus. Įdomu, kad ir čia viena populiariausių raidžių – *K* (24 vardai). Pati populiariausia – *G* (36 vardai), trečioji pagal populiarumą – *V* (17 vardų). Iš viso pavartotos 24 raidės. Atrodo, kad rinkti vardus ristūnams turėtų būti rinkti lengviau, nei žemaitukams, tačiau dėl didelės ristūnų populiacijos taip nėra. Tarp žirgynuose surinktų vardų vėl populiariausia *K* (40 vardų), antroje vietoje *C* ir *B* raidės (po 29 vardus), trečioje – *L* (28).

Taigi, galima daryti išvadą, kad *K* raidė yra pati populiariausia, todėl sugalvoti originalų vardą, prasidedantį šia raide yra labai sunku, ir kuo toliau, tuo didesne problema tai taps. Kyla klausimas: visiems žemaitukų veislės arkliams suteikus vardus iš *K* raidės, ar ši tebeatliks savo funkciją – pabrėžti kilmę? Tikriausiai, kad ne. Tad galbūt verta pirmosios vardo raidės taisyklės atsisakyti, nebevadinti arklių keistais ir juokingais vardais, kurie, parinkti šiuolaikiniam arkliui, skambės keliolika ar net keliasdešimt metų.

Augintojai, sugebantys parinkti prasmingus lietuviškus vardsus, teigė, kad ne lietuvių kalbos žodynas kaltas, jei nesugalvojamas vardas. „*Šakutė* ir *Langas* yra nesąmonė. Tai ne vardas. Kalbos

galimybės yra didžiulės, visada galima sugalvoti. Vienintelė išeitis – keisti specialistą, parenkantį tokius vardus“ – buvo įsitikinęs vienas veisėjas. Iš tiesų keista: nors skundžiamasi vardų trūkumu, tačiau nepagalvojama apie žodžių darybos būdus. Kumelių šeimos medyje tik dvi mot. g. priesagos *-ėlė* ir *-utė*, nors priesagų vediniai būtų puikus vardų šaltinis, dar geriau nei primoji vardo raidė pabrėžiantis arklio tėvų vardus.

6.1.2. Nelietuviška rašyba

Lietuvių kalbos abėcėlę sudaro 32 raidės, tačiau Lietuvoje registruojant arklius šiomis raidėmis galima neapsiriboti: *Butterfly Effect*, *Chacco-as*, *Fame*, *Fany*, *Fynky Yankee*, *Joke*, *Qatra*, *Qeba*, *Red Baron Star*, *Runner*, *Stokbroens Carano Star*, *Sugar-free*, *Winner*... Rašant darbą susidurta su įvairiomis nuomonėmis. Kai kurie už arklių vardų suteikimo taisyklių kūrimą atsakingi asmenys teigė, kad nėra tokio Valstybinės lietuvių kalbos komisijos įsakymo, kuris draustų registruoti arklių vardus su nelietuviškomis raidėmis. „Nėra – ir nereikia“ – teigė informantas. Kiti užsiminė, kad jas reikėtų uždrausti, nes dėl varijuojančios, neaiškios rašybos, sunku surasti vardą duomenų bazėje. Vardo paiešką apsunkina net tokios smulkmenos, kaip trumpojo brūkšnelio rašymas – vieni iš abiejų brūkšnelio pusių palieka tarpelius, kiti nepalieka, treti palieka tik kurioje nors vienoje pusėje; ką jau bekalbėti apie ilgų angliškų vardų rašybos taisyklingumą.

Bendorių žirgyne kumelės *Wanderos* atvesti kumeliukai pavadinti *Windows*, *Winstonu* ir *Winetu*. Tokia vardų rašyba motyvuojama tuo, kad reikėjo laikytis pirmosios vardo raidės taisyklės. Tačiau ši taisyklė nepaaiškina, kodėl parinkti vardai neturi lietuviškų galūnių.

Nelietuviškus vardus suteikiantys augintojai dažniausiai nesiteisina taip darą dėl to, kad sunku sugalvoti lietuvišką vardą – jei taip būtų, užsienio kalbos žodžiai būtų sulietuvinami. Kartais ispanų, italų ar prancūzų, bet dažniausiai – anglų kalbos žodžiai pasirenkami dėl šių gražaus skambesio. *Bendorių* žirgyne jaunas kumeliukas pavadintas *Sprite* vardu. „Čia *Spraitas*“ – aiškina informantė. Paklausus, ar arklį ketinama parduoti ir sulaukus neigiamo atsakymo, iškart kilo kitas klausimas – kodėl rašyba ne fonetinė? Atsakoma, kad visi žino, kaip reikia tarti, tad nėra skirtumo, kaip rašyti. Raitelis A. Zdanavičius pripažino, kad jam patys gražiausi ilgi, iš kelių žodžių susidedantys vardai. Ir pateikė pavyzdžių: *Estebano Star, La costa*, *Redacota MDM*. Paaiškėjo, kad angliški vardai – mados dalykas, tad net kaimuose lietuviški arklių vardai pakeičiami užsienietiškais, tikintis, kad arklys nelietuvišku vardu „įgys“ daugiau kilmės.

Dalis augintojų teigė, kad augina arklius siekdami juos parduoti, o arklį su lietuvišku vardu parduoti sunkiau. Lietuvos arklių augintojų asociacijos direktorius teigė, kad tai nesąmonė – išmanantis pirkėjas perka žirgą, ne jo vardą. Lietuvos žirgyno direktorius pasakojo, kad jų žirgyne renkami vien tik lietuviški vardai. Jo nuomone, užsieniečiui būtų netgi keista pirkti arklį, išaugintą Lietuvoje, tačiau su anglišku vardu. Direktoriaus ir pavaldinių nuomonės kartais skiriasi: vienas žirgyno darbuotojas teigė, kad visi „rimtesni“ augintojai arklius veisia siekdami pelningai parduoti, o tokie vardai kaip *Žaibas* ar *Perkūnas* nieko nesako. „Tik mums tas vardas – greito, galingo arklio simbolis.“ Vyras pasakojo, kad seniau pagal vardą buvo galima pasakyti, iš kokio regiono kilęs arklys. „Dabar to nebėra, viskas labai suglobalėję – tai normalu“.

Jei angliškais vardais neva siekiama palengvinti sunkų lietuviškų vardų tarimą užsieniečiams, tai keista, kad užuot parinkus neutralų vardą, išrenkami tokie, kurie apsunkina tartį patiems lietuviams. Vienas informantas pasakojo, kad *Augustinų* veislyne išrenkami patys kvailiausi vardai, pavyzdžiui, kumelė pavadinta *Gal Augustinu*. „Tai gal Augustinų, o gal ir ne“ – juokėsi raitelis. Iš tiesų kumelės vardas buvo *Girl Augustinu* (angl. *Mergaitė Augustinu*). Lenktyninkas V. Perednikas teigė, kad arkliams turėtų būti suteikiami tik lietuviški vardai. Pasak jo, per varžybas netaisyklingai perskaitomos net lietuviškos pavardės ir žirgų vardai. Angliškai užrašytas vardas tampa tiktu galvosūkiu, mat dažniausiai visiškai neaišku, kaip jį tarti. Pavyzdžiui, jei parašyta *Curant* – tarti *Kurant* ar *Curant*? „Lietuvoje išveistų žirgų vardai turėtų būti lietuviški, nes gaunasi visokios nesąmonės. Sudeda vidury žodžio raides tokias pat, dar gale žodžio dvi. Ir prideda papildymą – brūkšnelį. Liežuvį nusilauši, atsimint neatsiminsi. Iš tikrųjų, tai tokius kvailus užsienietiškus vardus reiktų uždrausti“ – piktinosi vienas arklių augintojas. Pasak jo, nelietuviški vardai ir galūnės nėra blogai, persistengiama tada, kai vardai dėl rašybos tampa nesuprantami, kai vardo negalima taisyklingai užrašyti iš klausos.

Tyrimo pradžioje kelta prielaida apie lietuvių kalbos prestižo nykimą, pasitvirtino: daugeliu atvejų nelietuviškus vardus arkliams davę savininkai taip pasielgė, nes manė, kad kitos kalbos vardas labiau tinka jų augintiniui, kad lietuviški vardai menkina arklio kilmę. Taigi, angliški vardai renkami ne dėl to, kad sunku sugalvoti lietuvišką vardą.

6.2. Taisyklės užsienyje

Užsienyje egzistuojančios taisyklės aktualios ir Lietuvoje, nes čia įvežama daug veislinių arklių. Suteikdami vardus jų palikuonims, augintojai atsižvelgia į taisykles, galiojančias svetur. Neretai

tomis pačiomis taisyklėmis vadovaujamasi registruojant arklius visoje šalyje. Pavyzdžiui, *Žokėjų klubas*[36] Amerikoje turi keletą taisyklių, kurių privalu laikytis registruojant grynakraujus arklius:

1. Grynakraujui kumeliukui vardas privalo būti suteiktas iki antrojo vasario mėnesio nuo arklio atvedimo.
2. Arklio vardas vėliau gali būti keičiamas tik jei gyvūnas nėra dalyvavęs varžybose ar naudotas veisiant.
3. Vardas gali būti ne ilgesnis nei aštuoniolikos simbolių, įskaitant tarpelius ir skyrybos ženklus.
4. Vardus turi patvirtinti *Žokėjų klubas*.

Įdomu tai, kad kur kas ilgesnį sąrašą sudaro taisyklės apie vardus, kurių suteikti negalima:

1. Negalima arklio pavadinti inicialais, pavyzdžiui, *C.O.D.*, *F.O.B.* ir panašiais.
2. Negalima suteikti vardo, kuris baigtųsi žodžiu „kumelaitė“, „kumeliukas“, „žirgas“, „kumelė“, „eržilas“ ar kokiu nors panašiu su arkliais susijusiu terminu.
3. Negalima suteikti vardų, susidedančių vien tik iš skaičių, išskyrus skaičius nuo trisdešimties, jeigu jie parašyti žodžiais.
4. Neturi būti vardų, besibaigiančių kelintiniu skaitvardžiu, nesvarbu, ar skaitvardis būtų rašomas žodžiu, ar skaičiumi.
5. Negalima arklio pavadinti žmogaus vardu, nebent gavus raštišką klubo leidimą.
6. Neturi būti vardų, sutampančių su lenktynių trasų pavadinimais.
7. Neturi būti vardų, akivaizdžiai susijusių su verslu ar komercija.
8. Negalima duoti dviprasmiškų, vulgarių ar šiaip nepadorios reikšmės vardų, taip pat tokių, kurie galėtų įžeisti religines, politines ar etnines grupes.
9. Draudžiama duoti vardus, esančius specialiame sąraše (interneto svetainėje sąrašas pateiktas – tai žymių arklių, *Eclipse* prizo laimėtojų, *Kentukio Derbio* nugalėtojų vardai).

Įdomūs ilgi Kanados arklių vardai[37]. Toks vardas atrodo labai nepatogus, tačiau, kita vertus, iš jo galima daug pasakyti apie arklį. Ilgasis vardas susideda iš trijų dalių: bandos vardo, tėvo vardo ir paties arklio vardo, kurio pirmoji raidė žymi arklio atvedimo metus.

Kanadoje atvesti kumeliukai, registruojami bandos vardu Kanados arklių augintojų asociacijoje. Bandos vardas gali būti kumeliuko augintojo pavardė, jo ūkio pavadinimas arba bet koks

[36] Prieiga internete: http://horseracing.about.com/od/breeding/a/aanameingtb.htm (žiūrėta 2013-11-15).
[37] Prieiga internete: http://www.ushorse.biz/show-horse-names.htm (žiūrėta 2013-11-15).

kitas pasirinktas pavadinimas. Pavyzdžiui, arkliai *Hidden Meadow Charbon Fargo* ir *Hidden Meadow Star Gambit* nėra giminingi vienas kitam, tačiau tuo metu, kai jie buvo atvesti, *Hidden Meadow* ūkiui priklausė abiejų kumeliukų motinos.

Tėvo vardas suteikiamas tik eržiliukams. Jis turėtų būti viduryje kumeliuko vardo. Pavyzdžiui, *Hidden Meadow Adanac Hudson* yra eržilo *Adanac* palikuonis. Arkliai *Cosyland Lalou Desiree* ir *Piggott Lalou Shimmeree* abu yra to paties tėvo.

Kanadoje kiekvieniems metams žymėti yra po raidę: raidė *G* – 1997-iesiems, *H* – 1998-iesiems, raidė *J* – 1999-iesiems ir taip toliau. Paskutinis arklio vardas gali prasidėti iš tos raidės, kuri žymi jo atvedimo metus. Tarkime, *Hidden Meadow Adanac Jamieson* bus atvestas 1999-aisiais. Tokia raidės, žyminčios atvedimo metus, taisyklė Kanadoje įteisinta neseniai, todėl daugybė anksčiau atvestų arklių neturi metus reprezentuojančios vardo raidės[38].

Dusetų žirgyno veterinarė iš Portugalijos atsivežė luzitanų veislės arklį, kuriam vardas suteiktas pagal šią, raidės tam tikriems metams, taisyklę. Pasak jos, Portugalijoje kai kurių žmonių vardai tokie ilgi, kad arklius vadinti keliais vardais veisėjai nebeturi noro. Luzitanų veislyne arkliams suteikiama tik po vieną vardą.

Be abejo, tokių taisyklių yra ir daugiau, paminėti tik keli pavyzdžiai, tačiau jie neblogai iliustruoja faktą, kad lietuvių taisyklės leidžia daugiau. Užsienyje galiojančios taisyklės svarbios, ieškant tinkamiausių pavyzdžių, kuriais būtų galima remtis, suteikiant vardus savoje šalyje.

6.3. Pasiūlymai dėl vardų suteikimo taisyklių

Taisykles, kuriomis remiantis reikėtų rinkti vardus arkliams Lietuvoje, galima tik siūlyti, nes mūsų krašte net vaikams gali būti suteikiami tokie vardai kaip *Ahmed Mohamed Yassr Youssf* arba *Anana Nvojo*[39]. Nesilaikoma tokių griežtų normų kaip Norvegijoje, kur įregistravus netinkamą vardą, gali prireikti sumokėti baudą, arba Vokietijoje, kurioje yra speciali tarnyba, sprendžianti vardų tinkamumo klausimus. Danijos vyriausybė išleidusi sąrašą vardų, iš kurių gali rinktis tėvai. Norint suteikti savo sugalvotą vardą, reikalingas specialus leidimas. Nesant nieko panašaus Lietuvoje, kur Civilinės metrikacijos skyriaus darbuotojai gali tik bandyti atkalbėti tėvus, nereikėtų tikėtis, kad galima įteisinti griežtas taisykles registruojant gyvūnus.

[38] Prieiga internete: http://www.ushorse.biz/show-horse-names.htm (žiūrėta 2013-11-15).
[39] Prieiga internete: http://kauno.diena.lt/naujienos/lietuva/mados-lietuvaites-vaikams-vis-dazniau-duoda-nelietuviskus-vardus-379550#axzz1uZUuea00 (žiūrėta 2013-11-15).

Keistai skambantys, nelietuviški arklių vardai anksčiau keldavo šypseną ir buvo sulietuvinami arba tiesiog išverčiami, tačiau vis dažniau jie daros įprasti, nebestebinatys. *Smiltynų žirgų mylėtojų klube* atvestam kumeliukui suteiktas *Butterfly Effect* (angl. 'drugelio efektas') vardas. Savininkė motyvavo tokio vardo pasirinkimą gražiu skambesiu ir pirmos motinos vardo raidės taisykle (kumeliuko motina *Bona*). Tačiau žirgyno darbuotojai arkliuką iškart praminė *Drugeliu*, taip jį vadina ir pati savininkė. Užaugęs žirgas nebus parduodamas, greičiausiai liks Lietuvoje, tad kodėl turėtų būti suteikiamas angliškas vardas, kuris skambėtų tik varžybose? Pirmas ir svarbiausias pasiūlymas augintojams – nesuteikti vardų su nelietuviškomis raidėmis ir galūnėmis. Į šias pastabas buvo atsižvelgta. Kita tame pačiame žirgyne atvesta kumelaitė buvo pavadinta *Bite*.

Suteikiant *Bitės* vardą, buvo remiamasi tik lietuviškumo kriterijumi, neatsižvelgiant į tėvų vardų pirmąsias raides. Dėl anksčiau minėtų sunkumų, kylančių taikant pirmosios vardo raidės taisyklę, antras ne mažiau svarbus patarimas būtų visiškai, ar bent iš dalies, jos atsisakyti. Anglakalbėse šalyse dėl įvairių priežasčių vaikams daug dažniau suteikiami du, o ne vienas vardas[40]. Galbūt, norint vardu pabrėžti arklio kilmę, būtų tikslinga du vardus suteikti ir gyvūnui. Tokiu atveju, renkant vardus pagal motinos vardo pirmąją raidę, šie galėtų kartotis, nekiltų keblumų galvojant skirtingus vardus. Antrasis vardas galėtų būti nesusijęs su kilme. Keli infomantai pasiūlymą suteikti du vardus vertino neigiamai, tačiau dauguma pritarė.

Būtų galima pasiremti ir kita užsienyje egzistuojančia taisykle – kai kuriose šalyse pardavimui auginamiems arkliams vardai iš pradžių nesuteikiami. Augintojai juos vadina kaip tik nori, tačiau pase paliekama tuščia vieta. Arklys identifikuojamas pagal numerį. Vardas suteikiamas tik tada, kai arklys startuoja pirmose savo varžybose, arba tada, kai to panori naujieji savininkai. Pasak garsaus sportininko A. Petrovo, vakaruose žirgai dažnai neturi vardo net iki 5-6 metų. Veislynuose jie laikinai pavadinami tėvo ir motinos vardo kombinacija. Taip paliekama galimybė vėliau išrinkti vardą, tinkantį arkliui pagal jo charakterį ir sportines savybes. Šis vardas dažniausiai būna visai nesusijęs su tėvų vardais.

Remiantis užsienio taisyklėmis, aptartomis ankstesniame skyriuje, galima siūlyti nesuteikti vardo, susijusio su verslu ar komercija (tarp šiuolaikinių vardų tokių yra, pavyzdžiui, kumelė *Estrella*), nes žirgą pardavus ar išvežus į užsienyje vykstančias varžybas, toks vardas privalėtų būti keičiamas.

Nereikėtų duoti ir labai ilgų (ilgesnių nei 18 simbolių vardų) pavadinti arklį inicialais, suteikti vien tik iš skaičių susidedančius vardus, duoti dviprasmiškus ar vulgarius vardus, įžeidžiančius

[40] Dunkling L. 1993: The guines book of names (6th edition). The Bath Press, p. 20

religines, politines ar etnines grupes. Užsienyje dažnai draudžiama pavadinti arklius ir žmonių vardais, tačiau Lietuvoje tokie vardai labai dažni, todėl tikriausiai nepavyktų pritaikyti šios taisyklės.

7. IŠVADOS

1. Išsiaiškinta, kad tarp onomasiologškai motyvuotų vardų, dažniausi yra su *magine kalbos funkcija* susiję vardai (sudaro 20% vardų). Antra pagal populiarumą vardų parinkimo priežastis – *arklių būdas ar prigimtis* (18%), trečia – *dėl plauko spalvos suteikti vardai* (14%).
2. Lyginant ristūnų, žemaitukų ir žirgynuose surinktų vardų semasiologinių klasifikacijų duomenis, galima daryti išvadą, kad arklio veislė semantinei vardo reikšmei įtakos neturi. Sudėjus visų klasifikacijų duomenis, paaiškėja, kad bendra dažniausia semasiologinė motyvacija – *asmenvardžiai* (11% vardų), antra ir trečia pagal dažnumą – *augalų, arba jų dalių pavadinimai* (8%) ir *valstijų, miestų, kaimų pavadinimai* (7%).
3. Suteikiant vardus kilmingiems arkliams, dažniausiai vadovaujamasi pirmosios motinos vardo raidės taisykle (74% atvejų). Daug rečiau laikomasi pirmosios tėvo vardo raidės taisyklės (15%). 9% arklių vardų suteikti atsižvelgiant į abiejų tėvų vardus, o 2% atvejų taisyklėmis nesivadovauta. Lyginant trijų klasifikacijų duomenis, pastebėta, kad vieningai motinos vardo raidės taisykle vadovaujasi tik ristūnų veisėjai. Tarp žirgynuose surinktų ir iš žemaitukų kilmės knygos išrašytų vardų, eržiliukams vardai dažnai parenkami ir pagal tėvą.
4. Esant tendencijai vardus palikuonims rinkti pagal pirmąją tėvų vardo raidę, tolydžio mažėja vartojamųjų raidžių skaičius. 49% žemaitukų vardų renkami iš *K* raidės. Dėl to vis sunkiau išrinkti naują vardą. Norint išvengti kylančių sunkumų, reikėtų šių taisyklių visai, ar iš dalies, atsiakyti.
5. Pastebėta, kad privalomų žirgų vardų suteikimo taisyklių, kurias reglamentuoja arklių augintojų asociacijos, ne visada laikosi net šių taisyklių kūrėjai.
6. Darbo pradžioje kelta hipotezė, kad nelietuviški vardai arkliams parenkami ne tik dėl tariamo gimtosios kalbos žodžių trūkumo, bet ir dėl menkstančio lietuvių kalbos prestižo. Atlikto tyrimo rezultatai hipotezę patvirtino: daugeliu atvejų nelietuviškus vardus arkliams davę savininkai manė, kad kitos kalbos vardas labiau tinka jų augintiniui, lietuviški vardai prasčiau skamba. Teigiama, kad arklius, pavadintus lietuviškais vardais, sunkiau parduoti. Angliški vardai renkami ne dėl to, kad sunku sugalvoti lietuvišką vardą, bet dėl mados ar komercinių tikslų.
7. Augintojams kyla problemų dėl vardų, kurie suteikti nesilaikant lietuvių kalbos normų. Siekiant to išvengti, reikėtų registruoti tik fonetine rašyba paremtus vardus.

8. Arkliai dažnai gauna pravardes, tačiau oficialiai veislinių arklių pirmasis vardas niekada nekeičiamas. Pakeisti galima tik neveislinio arklio vardą.
9. Augintojai vieningai teigia, kad arklio spalvos įvardijimas nėra vardas, tačiau prieš 40 metų tai buvo pats populiariausias vardų davimo būdas. Specifiniai arklių vardai pagal spalvas nyksta. Viena iš priežasčių – mažėja darbinių arklių. Arklio spalva išliko reikšminga gyvulio identifikacijai, tačiau spalvų įvairovė nebeaktuali suteikiant vardus.
10. Šiuolaikinių arklių vardų daryba skurdesnė, nei senesniųjų. Arklių augintojai, rinkdami vardus, stengiasi surasti jau egzistuojančių žodžių, nepagalvojama apie vedinius ir dūrinius.
11. Keltoji prielaida, kad dėl nuolatinės gyvenamosios vietos kaitos arklių vardų sieti su geografine vietove nėra prasmės, teisinga tik iš dalies. Su arklio gyvenamąja vieta vardas dažniausiai neturi nieko bendro, tačiau atvedimo vieta, jei ji yra žinoma, gali paaiškinti vardo suteikimo motyvus.

8. ŠALTINIAI IR LITERATŪRA

Šaltiniai:

Ristūnų veislės žirgų kilmės knyga, XIV tomas: 2005, Kaunas.

Žemaitukų veislės arklių kilmės knyga, I-II tomai: 2010. Sud. V. Macijauskienė.

Literatūra:

Baltų ir slavų kalbų ryšiai: 1968. Red. K. Morkūnas. Vilnius: Mintis.

Būga K. 1959: Rinktiniai raštai. Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla.

Butkus A. 1995: *Lietuvių pravardės*. Kaunas: Aesti.

Daukantas S. 1993: *Būdas senovės lietuvių, kalnėnų ir žemaičių*. Vilnius: Ethnos'91.

DLKŽ 2000: *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*, vyr. red. S. Keinys. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.

Dranseika A. 2006: Žirgo pasas. *Hipodromas* 1.

Dunkling L. 1993: *The guines book of names (6th edition)*. The Bath Press.

Gelvonai: 2009. Vilnius: Versmė.

Hermsen J. 2004: *Arkliai. Enciklopedinis žinynas*. Aktėja.

Karaliūnas S.1997: *Kalba ir visuomenė*. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.

Karulis K. 1992. Latviešu etimoloģijas vārdnīca, 2. sēj., Rīga: Avits.

Klimavičius J. 1993: Arklys, žirgas, eržilas, kumelys, kumelė, ašva, ašvienis: šių žodžių reikšmės ir kilmė. *Liaudies kultūra*, p. 14-16.

Kraujelytė J. 2005: *Lietuviški paukščių vardai.* Magistro darbas. Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas.

Norkaitienė M. 2003: Lietuvių zoonimai. Kiaulių (sus domesticus) vardai. *Leksikografijos ir leksikologijos problemos*. Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla.

Norkaitienė M. 2004: *Istoriniai tekstai ir vietos kultūra*. Šiauliai, Ryga: Lucilijus.

Norkaitienė M. 2004: Lietuvių zoonimai. Ožkų (capra hircus) vardai. *Istoriniai tekstai ir vietos kultūra*. Šiauliai, Ryga: Lucilijus.

Pasaulio arabų žirgų organizacija: taisyklės ir reikalavimai kilmės knygos sukūrimui ir vedimui: 2008. Utena, leido ir spausdino UAB „Utenos Indra".

Šukytė G. 2007: *Arklys lietuvių tautosakoje.* Magistro darbas. Kaunas: Vytauto Didžiojo Universitetas.

TŽŽ 2001: *Tarptautinių žodžių žodynas*, ats. red. A. Kinderys. Vilnius: Alma littera.

Veitas M. 2008: *Raštai*. Sud. S. Veitaitė-Gedminienė, E. Gedminaitė-Kučikienė. Kaunas: Naujasis lankas.

Medžiaga internete:

Informacija apie taisykles renkant vardą. Prieiga internete: http://horseracing.about.com/od/breeding/a/aanameingtb.htm (žiūrėta 2013-11-15).

Informacija apie taisykles renkant vardą. Prieiga internete: http://www.ushorse.biz/show-horse-names.htm (žiūrėta 2013-11-15).

Savickaitė R. 2009: *Kaunietis žirgų vardus renka su žemėlapiu*. Prieiga internete: http://verslas.delfi.lt/country/article.php?id=24695043 (žiūrėta 2013-11-15).

Straipsnis apie vaikų vardus. Prieiga internete: http://kauno.diena.lt/naujienos/lietuva/mados-lietuvaites-vaikams-vis-dazniau-duoda-nelietuviskus-vardus-379550#axzz1uZUuea00 (žiūrėta 2012-05-01).

Informacija apie arklių amžių. Prieiga internete: http://answers.yahoo.com/question/index?qid=20070611183309AAr96US (žiūrėta 2013 12 30).

Informacija apie valstybinius žirgynus ir registruotų žirgų skaičių. Prieiga internete: http://www.lrytas.lt/-13328595631330705712-pertvarkyti-valstybiniai-%C5%BEirgynai-sieks-i%C5%A1saugoti-lietuvi%C5%A1kas-arkli%C5%B3-veisles.htm#.UsW1ivtau9I (žiūrėta 2014 01 12).

Valstybinės lietuvių kalbos komisijos puslapis. Prieiga internete: http://www.vlkk.lt/lit/2046 (žiūrėta 2014 04 18).

Lietuvos arklių augintojų asociacijos puslapis: http://www.horses-laaa.lt/ljz-veislininkystes-veiklos-atmintine (žiūrėta 2014 05 02).

9. PRIEDAI

1 PRIEDAS

Didelė dalis teorinės medžiagos surinkta važinėjant po įvairius žirgynus. Informacija buvo užrašoma ranka arba įrašoma į diktofoną, tačiau su pateikėjo sąlyga, kad įrašai liks asmeniniam naudojimui. Fotografuojant lenteles, prie žirgų gardų buvo užrašyta ir jų savininkų asmeninė informacija – vardai, pavardės, telefonų numeriai, todėl žirgynuose surinktų vardų lentelių nuotraukų pateikti negalima.

Pridedamos nuotraukos, kuriose matyti kur ir kaip buvo renkama informacija. Nuotraukos darbo autorės.

1 nuotrauka. Daugiausia informacijos surinkta „popieriaus ir pieštuko“ metodu.

2 nuotrauka. Rumšiškėse.

3 nuotrauka. Veterinarės Aušros žirgyne informantus teko vytis raitomis.

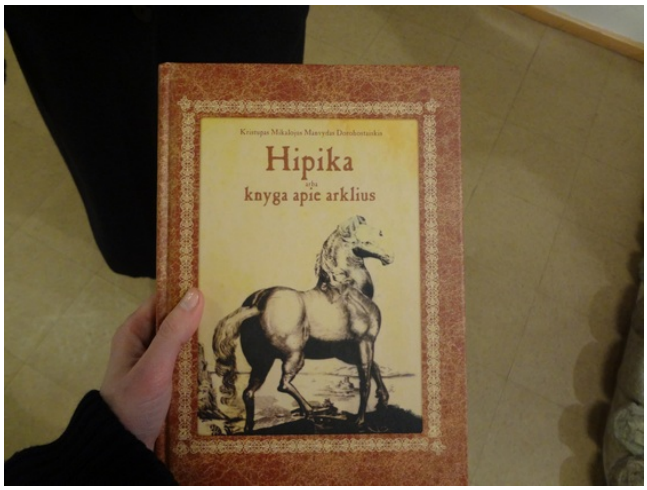
4 nuotrauka. Lietuvos žirgyno padalinyje, Vilniuje. Po šio kadro nukentėjo sąsiuvinis su užrašais – arkliai norėjo „paskaityti“.

5 nuotrauka. *Bendorių* žirgyne daug jaunų, vardus neseniai gavusių arklių.

6 nuotrauka. *Vazgaikiemio* žirgyne išsiaiškinti skirtumai tarp paprasto ir sportinio arklio paso. Matyti, kad ant paprasto paso užrašyta „arklio pasas“, o ant sportinio – „žirgo pasas“.

7 nuotrauka. *Arklio muziejuje* gauta reta ir vertinga knyga.

8 nuotrauka. Vardo lentelė. *Belmonto* žirgynas.

9 nuotrauka. Vardo lentelė su arklio kilmės medžiu. *Sartų* žirgynas. Arklių tėvų ir senelių vardai darbe nepateikti ir neanalizuoti, nes šių arklių jau nebėra gyvų. Vardai nebeatitiktų *šiuolaikinių* vardų sąvokos.

10 nuotrauka. Iš užsienio atvežto arklio pasas. Matyti, kad ten galiojo taisyklė nesuteikti arkliui vardo veislyne tol, kol šis nėra dalyvavęs veisime, varžybose ar kol vardo neišrinko naujieji savininkai. Vardas įrašytas vėliau, ranka.